…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряг-Монголой
ҮНЭН

…ПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 258 (1858)
ОКТЯБРИИН 30
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

Үглөөдэр—түрүү хонишодой республиканска зүблөөн Улан-Удэдэ нээгдэхэнь.

Хонишодой республиканска зүблөөндэ хабаадагшадта—нарин ба нарибтар нооһо улам ехээр абахын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябагшадта халуун баяр!

БМАССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, КПСС-эй ОБКОМДО

Республикын колхозууд болон совхозуудта хони үсхэбэрилхэ, нарин, нарибтар нооһо бүри ехээр абадаг болохо хэмжээнүүд тухай

…үүлэй жэлнүүдтэ республикын …озууд болон совхозууд хонидой …толгой олошоруулха, нооһо ехээр …а хэрэгтээ зарим тэды амжалта …аа гэжэ Министрнүүдэй Совет, …С-эй обком тэмдэглээ. 1945 он- …1955 он болотор һүүлшын 10 … соо колхозуудай хонидой тоо …мянга байһанаа миллион боло- …о олошороо. 1955 ондо колхо- … дайнай һүүлэй 1946 онойхитой …лхадa гурбаһаа үлүү ехээр ноо- …баа. Тиихэдэ 1946 ондо бүхы …оной 20,3 процентнь нарин, на- …ар нооһон тушаагдадаг байгаа …, энэ жэлдэ 46,8 процент тушааг-

…ээнтэй хамта республикын кол- …уд болон совхозуудта хони үсхэ- …лгэдэ ехэ дутагдалнууд бии, …ь хонидой тоо толгойе түргэнөөр …шоруулха, нооһо, илангаяа на- …, нарибтар нооһо ехээр абаха хэ- …э һаад түбэг ушаруулна гэжэ …нистрнүүдэй Совет ба КПСС-эй …м тэмдэглэнэ.

…ооһо ехээр абадаг болохо ба на- … нооһотой хони үсхэбэрилдэг … соохи хоёрдохи база Сибириин …Дальна Востогой районуудта …уулха гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй …арска Пленумэй табиһан зорил- … хонидой тоо толгой олошоруул- …, илангаяа 1954 ба 1955 онуудта … үсхэбэрилгын дүнгүүд яашье …оусахагүй байна. Эдэ хоёр жэл … колхозуудта хонидой тоо орой- … 18,4 процентээр олошороо, тэдэ- … олонхидонь миил 5—10 процен- … олошороо. Эдлүүриин газарай …гектарта оройдоо 42 хонид, тии- … зарим аймагууд болон колхо- …та үшөө үсөөн хүртэнэ.

…онидһоо нооһо ехээр хайшалдаг …хо хэрэг илангаяа муу бай- …һүүлэй 10 жэл соо нэгэ хонинһоо …доо 800 грамм ехээр нооһон хай- …гдадаг болоо, энээнэй гэмээр …озууд эдлүүриин газарай 100 …ар бүхэндэ бага нооһо абана …4 ондо 56 килограмм, 1955 ондо … килограмм). Иимэ байдалтай …аад нооһо абалгые түргэнөөр …эхэ, мүн колхозууд болон сов- …удай хэмжээ-ябуулгануудаар ха- …анай ёһоор ойрын хоёр—гурбан … соо хонидой тоо толгойе хоёр … олошоруулха гэһэн зорилгые …дхэхын аргагүй.

…мэ хонидой олоор һубайралга ха- … олон колхозуудта хонидой тоо …ойн удаанаар олошоржо байһа- … гол шалтагаануудай нэгэн бо- …. Зарим аймагуудта 50—60 про- …ть һубайрдаг, тиихэдэ хонид, …гаяа түл олооро үхэдэг байна. …5 ондо Кяхтын аймагай колхо- …та 100 эхэ хонинһоо 44, Куда- …—50, Ториин — 51, Бичурын— …урьгад абтаа.

…еспубликын олонхи колхозуудта …нуудые хангалтагүйгөөр харуу- …агай, орооной кампаниие муу- … бэлэдхээд эмхигүйгөөр үнгэр- …эй, олон аймагуудта хонидые …усственнаар ороондо оруулха хэ- … тоодоггүй ябадалай үргэлжэл- … тэмээр эхэ хонид олоороо һу- …дат байна. Нарин нооһотой ху- …уд эмэ хонидһоо аминдань байл- …ажа, һайнаар эдеэлүүлэгдэдэг- … Хусануудые, илангаяа нарин …отой хусануудые һайн байрада …гажа, һайнаар эдеэлүүлхэ хэ- … тоодоггүй байһан дээрэһээ …эй олонхинь племенной та- … хэрэглэхын аргагүй голодо- … болодог байна. Иимэ хусануу- … хэрэглэхэдэ хонидой һубайрал- … олошордог, һайншье түл үгэдэг-

…еспубликын колхозууд болон сов- …уд хонидые үбэл хурьгалуулха … тон удаанаар нэбтэрүүлнэ, …, энэ арга эхэ малые үдэсэтэй …одог ба гараһан хурьгад бүрин …нөөр томожодог. Хурьгадые сагь …нь эхэһээнь таһалха хүдэлмэри …додоггүй, харин энэ ажал хони- … ороондо оруулгада бэлэдхэлэй …алань болоно.

…Олон колхозуудта хонидые ороон- … оруулха болзор зорюута унжа- …рүулагдана, 5 — 6 һара соо …дой хурьгалалга үргэлжэл- … муу заншал бии байна. …хэдэ хонид ороондо орохо саг- … үнгэртэрөө ябажа, үдэсэгүй бо- …ог байна. Нарин, нарибтар ноо- …той хони үсхэбэрилгэдэ яашье …рахагүй — хонидые хусада миин …ха заншал мүнөө болотор үргэл- …ээр. Нарин нооһотой хусануу- … хонилто миин табихада таарам- …гүй байдаг юм.

Олон колхозууд болон аймагуудта хонидые искусственнаар ороондо оруулха арга тон хангалтагүйгөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэ арга хонидой һубайралгые эрид үсөөрүүлдэг, тэдэниие үдэсэтэй болгодог, хонин һүрэгэй үүлтэрые түргэнөөр хубилгадаг юм. Республикын Хүдөө ажахын министерство, МТС-үүдэй директорнүүд болон мэргэжэлтэдзоотехнигүүд хонидые искусственнаар ороондо оруулдаг техник-осеменаторнуудай һуралсал мууса эмхидхэнэ, тэдэнэй олонхинь дүршэл шадабари багатай байна, тиимэһээ искусственнаар ороондо оруулха техникые бүдүүлигээр хазагайруулна. Олон колхозуудта үбэлэй сагта хонидто, илангаяа эхэ хонид ба хурьгадта үбһэ тон багаар үгтэдэг, концентрированнэ тэжээл саг үргэлжэ нэмэжэ үгтэдэггүй, хонидые һайнаар эдеэлүүлхэ гээшэ хонидой нооһо ехэдхэхэ шухала нүхэсэлынь болодог байна.

Хонидой отарануудые колхозууд шадар гү, али уһанда дүтэ саг үргэлжэ байлгадаг ушар хадаа хони үсхэбэрилгые эрхилэлгын ехэ дутагдал мүн болоно. Отарануудые шэнэ шэнэ газарта саг үргэлжэ, илангаяа зунай сагта урилангүй байхада бэлшээриин газарай ехэнхи хубинь хүсэд хэрэглэгдэнэгүй, отаранууд шадар байһан бэлшээри гэшхэгдэжэ муудана, бэлшээри дээгүүр мал иишэ тиишээ намнагдана. Энэ хадаа малай таргалха ябадалда ехэ һаад болоно, тэрэшэлэн хонидой ушата үбшэнтэй тэмсэлые һаатуулна. Отарануудые нэгэ газар саг үргэлжэ байлгахада колхозуудта ехэ отарануудые байгуулхын аргагүй, тиимэһээ хонишодой хүсэд бригада байгуулагданагүй.

Хони үсхэбэрилгэдэ племенной хүдэлмэриин тон задагай зайдан байһые Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком тусгаар тэмдэглээ. Жэл бүри колхозуудта хэгдэдэг бонитировко малые зүбөөр шэлэн илгаха хүсэтэ арга боложо шадаагүй, хони үсхэбэрилгэдэхи племенной хүдэлмэриин үндэһэ һууринь болоогүй юм. Үүлтэрэйнь ба классайнь зэргээр хонидые илгажа, отаранууд болгохо хэрэгтэ, колхозуудай хонин һүрэгые түргэнөөр нарин ба нарибтар нооһотой үүлтэрэй болгохоор зорюулагдаһан хэмжээн болоһшо—хонидые ороондо оруулха хүдэлмэри зүбөөр түсэблэхэ хэрэгтэ бонитировкын материалнууд муугаар хэрэглэгдэнэ.

Племенной хэрэгэй задагай зайдан байтар, хонидые эдеэлүүлгэдэ ехэ дутагдалнуудай байһаар байтар малажалай зарим мэргэжэлтэд нарин нооһотой хонидой зарим үүлтэрэй дутагдалнууд тухай дан эртэ тобшолол хээд, хонидые ороондо оруулхадаа 3—4 үүлтэрэй хусануудые хэрэглэдэг болоһон байна.

Нарин ба нарибтар нооһотой үүлтэрэй, ехэшэг нооһо үгэдэг хонидтой байһан зарим колхозуудта саашадаа ямар янзын эхэ хонитой байхаяа тодорхойлхо арга бии гээшэ. Тиигээд энээнэй үндэһөөр племенной хүдэлмэриие эмхидхэхэ, тиихэдээ эмэ хонидой нооһоной үдхэн шэнгые, шанарые, ута богониие хараадаа абан, грозненско үүлтэрэй хусануудтай нэгэ—хоёр удаа шуһыень ниилүүлжэ, нооһонойнь шанар һайжаруулхада болохо. Гэбэшье, эдэ хэмжээ-ябуулганууд тон хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Һайн эхэ хонидые болон хусануудые шэлэн илгажа үсхэбэрилхын орондо аймагай организацинуудай хэрэгсээмжэгүй байһанда дашууран колхозуудта һубай хонидой отаранууд олоор байгуулагдадаг, заримдаа тэдэнь хонин һүрэгэйнь ехэнхи хубинь болодог, энэ хадаа хонин һүрэгэй тоо олошоруулха хэрэгтэ һаад ушаруулдаг, ашаг сэхтэй эмэ хонидой тоо олошоруулхын тулада, түл шэлэн илгаха хэрэгтэ илангаяа ехэ тойбо татадаг байна.

Хони үсхэбэрилгын талаар Иволгын госплемрассадник, малажалай туршалгын станци, зооветеринарна институт хони үсхэбэрилгэдэхи племенной хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэнь колхозуудта тон бага туһаламжа үзүүлнэ, малажалай энэ һалбариие эрхилхэ түрүү арга методые муугаар шэнжэлнэ, үйлэдбэридэ мууса нэбтэрүүлнэ.

Улан-Удэ городто үнгэрһэн Сибириин ба Дальна Востогой областьнуудай хони үсхэбэрилгын хүдэлмэрилэгшэдэй область хоорондын зүблөөн хони үсхэбэрилгэдэхи эдэ ехэ дутагдалнуудые тэмдэглээд, эдээнээ эрид шууд усадхажа, колхозууд болон совхозуудай, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай зүгһөө хони үсхэбэрилгэ хүтэлбэрилгээ һайжаруулаа һаа, республика дотор нарин, нарибтар нооһо абалгые түргэнөөр ехэдхэхэ арга боломжо ехэ бии гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Хони үсхэбэрилгые ветеринарна талаар хангалгын муу байһые Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком тэрэшэлэн тэмдэглэнэ. Хүдөө ажахын министерство ба олон аймгүйсэдкомууд карантийна хэмжээнүүдые, республика, аймагууд болон колхозууд дотор мал байлгаха ба һуурийнь һэлгүүлхэ тухай ветеринарно-санитарна заабаринуудые сахилга мууса шалгана.

Эмнэлгын хүдэлмэри мууса эмхидхэгдэнхэй, үбдэһэн малай олонхинь энээнэй гэмээр үхэнэ. Хониной үбдэхэдэ хонишодой түрүүшын туһаламжа үгэжэ шадахагүй байдагынь ехэ дутагдал гээшэ.

Хонишодто болон хониной харууһалгада ябаһан бусад хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эмхидхэлгэдэ ба түлбэридэ бии байһан ехэ дутагдалнуудые Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком тэмдэглээ. Жэжэхэн отарануудай олон байхада хонишодой бригадануудые байгуулха аргагүй, тиимэһээ бригадын гэшүүдэй хоорондо уялгыень хубаахын аргагүй. Фермэнүүдые даагшанарһаа гадна, мүн олон ушарта отарануудые даагшанар гэжэ ажалһаа сүлөөлэгдэһэн тусгаар хүнүүд байдаг. Ингэжэ ахалагша хонишоной үүргэ ба харюусалгые доошолуулдаг байна. Ахалагша хонишон гол хүдэлмэреэ өөрөө хэхэ ба бригадынгаа гэшүүдэй ажалые эмхидхэхэ ёһотой.

Олон колхозуудта хонишодто ажалайнь түлөө бултандань адляар түлэдэг заншал бии байна. Ажалта үдэр үгэхэдөө хониной харууһанда ябаһан хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай стаж ба дүршэл мэргэжэлые хараадаа абадаггүй. Хонишодой бригаданuудта үгтэхэ ажалай нэмэлтэ түлбэри үгтэдэггүй байна.

Хонишодой бригаданууд шухала хэрэгсэлнүүд болохо зөөмэл хорёонууд (щиты), кормушканууд гэхэ мэтээр хангагданагүй. Энээнэй гэмээр отарануудай байрыень һэлгүүлжэ байха аргагүй, сакманна болон кошарно-базова аргаар хурьгадые түлжүүлхэ гэхэ мэтын түрүү арга хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Хони үсхэбэрилгэдэ иимэ гээгдэнги арга, племенной хүдэлмэридэ иимэ задагай зайдан байдал юун дээрэһээ ушараа гэхэдэ, малажалай олон мэргэжэлтэд, фермэнүүдые даагшанар, аймагуудай партийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэд хони үсхэбэрилгые, энэ ажалые эрхилхэ түрүү аргые муу мэдэдэг, малажалай энэ шухала һалбариие хүгжөөхэ хэрэг халирхайгаар хүтэлбэрилдэг байна гэжэ Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком заана. Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд болон КПСС-эй айкомууд энэ ехэ дутагдалые зайсуулхын тулада хэмжээ абанагүй.

КПСС-эй олон айкомууд, аймгүйсэдкомууд болон колхозуудай партийна эхин организацинууд хони хаража ябаһан хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулна, тэдээнэй дунда социалистическэ мүрысөө ёһо тэдыгээр эмхидхэнэ гэжэ Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком тоолоно.

Холын отарануудта хүдэлмэрилжэ ябаһан хүнүүдтэ лекци болон элидхэлнүүд уншагдадаггүй, хөөрэлдөөн болон газетэнүүдые уншалга үнгэргэгдэдэггүй, газетэнүүдые тэдээндэ зөөхэ хүдэлмэри, кино харалга, радио шагналга эмхидхэгдэдэггүй. Хонишодой байра байдал тухай ёһото анхарал оролдолго гаргагданагүй. Олон колхозуудта хони хаража ябаһан хүдэлмэрилэгшэдые һайн байраар хангаагүй, тэдэнэр уйтан, заһагдаа түхеэрэгдээгүй байрануудта байна, хонишодто үгтэхөөр тогтоогдоһон тусхай хубсаһан олон газарта үгтэнэгүй. Хони үсхэбэрилэгшэдые медицинскэ талаар хангаха, тэдээндэ түрүүшын хэрэгсэлэй эд бараа потребкооперацяар худалдаха хэрэг тон муугаар эмхидхэгдэнхэй.

Хони үсхэбэрилгые саашадань түргэнөөр дэбжээхын түлөө, колхозууд болон совхозуудта 1955—1960 онуудта хони үсхэбэрилгөөр зохёогдоһон хэмжээ-ябуулгануудай үндэһөөр нарин ба нарибтар нооһо абалгые эрид ехэдхэхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэ гээшэ республикын партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай, колхозууд болон совхозуудай шухалын шухала зорилго гэжэ Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком тоолоно.

Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком иигэжэ **тогтообо:**

I. Хонидой тоо толгой олошоруулгаар

Колхозууд болон совхозуудта хонидой тоо толгойн хангалтагүйгөөр олошоруулагдажа байһые хараадаа абажа, ойрын хоёр—гурбан жэлэй турша соо жэл бүри хонидой тоо толгойе 20—22 процентээр олошоруулха гэһэн зорилго Хүдөө ажахын министерствын, аймгүйсэдкомуудай ба КПСС-эй айкомуудай, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүдэй, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй ба партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай үмэнэ табиха. Энэ жэлдэ хонидой тоо толгой олошоруулха хэмжээ-ябуулгын түсэб дүүргээгүй колхозууд ажахын шэнэ жэл соо энээнээ хүсэлдүүлхэ ёһотой. Эхэ хонидой һубайралгые усадхалга, хонидые хаа хаанагүй искусственнаар ороондо оруулга, хонидые үбэл ба хабар эртэ хурьгалуулга, абаһан бүхы түлнүүдээ хоролтогүйгөөр түлжүүлгэ, хонидой үхэхэ ба тэдэниие гаргашалха ябадал хороолго хадаа арадай ажахын шухалын шухала зорилго гэжэ тоолохо.

Хонидой тоо толгойе түргэнөөр олошоруулхын тула Хүдөө ажахын министерствын, аймгүйсэдкомуудай, КПСС-эй айкомуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай, колхозуудай правленинүүд болон партийна эхин организацинуудай хойшолуулашагүй зорилгонуудай нэгэн хадаа эхэ хонидой тооe түргэнөөр олошоруулхын түлөө тэмсэл мүн болоно. Энэ зорилгоор колхоз бүхэндэ хонин һүрэгэй эрэ эмын бүридэл зүбөөр эмхидхэхэ. Бүхы һүрэг соо 45—50 процентнь эхэ хонин байха ёһотой гэжэ тогтоохо. МТС-үүд болон колхозуудай мэргэжэлтэдэй, аймагуудай партийна болон советскэ органуудай хэрэгсээмжэгүй байдалые һамбаашалан зарим колхозууд эхэ хонидые олоор илгажа гаргашалха зорилгоор ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, тиихэдээ һүрэгтөө һубай хонидые олоор байлгажа, хонидой тоо толгой түргэнөөр олошоруулха арга боломжые ехээр һаатуулдаг байһан ушарые саашадаа яашье тэсэшэгүй гэжэ тоолохо.

Энээнтэй хамта, доторой хэрэгсэлдэ ба мүн бусад хэрэгсэлдэ хонидые гаргашалалгые эрид хороохо гэжэ аймгүйсэдкомуудһаа, КПСС-эй айкомуудһаа, колхозуудай правленинүүд болон партийна организацинуудһаа эрилтэ хэхэ. Республикада нарин, нарибтар нооһотой хони үсхэбэрилгэ нарин ба нарибтар нооһо абалгые эрид ехэдхэхэ гэһэн гол шухала зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана гэжэ хараадаа абаад, мяха абалгаар хараалһан хэмжээ-ябуулгаяа гол түлэб гахай шахажа ба эбэртэ бодо мал таргалуулжа дүүргэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын министерствые, РСФСР-эй Совхозуудай министерствын БМАССР-тэхи түлөөлэгшые, аймгүйсэдкомууд болон КПСС-эй айкомуудые, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүдые, колхозуудай правленинүүдые Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком иигэжэ уялгалба:

а) хусануудые эхэ хонидой отарануудһаа аминдань байлгажа хараха, тиихэдэ нарин нооһотой хусануудые 25—30 толгойһоо олон бэшээр һүрэг болгожо байлгаха; хододоо тарган байлгахын тулада хусануудые эдеэлүүлгэ эрид һайжаруулха. Энээнэй тула зунай сагта эдээниие эрхим һайн бэлшээридэ адуулха, үбэлэй сагта үбһэ садатарынь эдюулхэ, түхэреэн жэл соо, илангаяа орооной кампаниин үедэ, сүүдхэдээ нэгэ хахад, хоёр килограмм хараатайгаар концентрированнэ тэжээл эдюулхэ, тэрэнһээ бэшэ тээ нэгэ хусада нэгэ килограмм хүрэтэр эдюулхэ;

б) хурьгадай 4—4,5 һаратай болоод байхадань эхэһээнь заабол һалгаадаг болохо, тиихэдээ эхэ хонидые бэлшээжэ, мүн сүүдхэдээ хонин бүридэ 150—200 грамм концентрированнэ тэжээл эдюулэлсэжэ, тэдэндэ хүсэ абхуулжа үрдихөөр, орооной кампаниин урда тээ һара хахад—хоёр һара байхадань хурьгадые эхэһээнь таһалха шухала. Эхэһээнь таһалха үедэ хурьган бүхэнэй амидын шэгнүүр 25 килограммһаа доошо бэшэ байлгаха гээшэ тон шухала гэжэ тоолохо;

в) эхэ хонидые тарган байлгахын тулада энэ үбэлһөө эхилжэ эхэ хонин бүхэндэ бэлшээриин тэжээлһээ гадна, хоёр центнер үбһэ, 30—40 килограмм концентрированнэ тэжээл үгэдэг болохо, тэрэшэлэн шэмэтэ тэжээл үгэхэ;

г) хониндо хуса миин табихаяа болихо, 1956 онһоо эхилжэ бүхы хонидоо искусственнаар ороондо оруулдаг болохо, тиихэдэ 500-һаа доошо эхэ хонитой колхозуудта хонидые гараар ороондо оруулха арга хэрэглэжэ болохо. 1956—1957 онуудта хонидой хоёр отара бүхэндэ искусственна үрэжүүлгын нэгэ типовой пункт бариха; искусственна үрэжүүлгын пунктын түхеэрэлгые машинно-тракторна станцинууд гүрэнэй мүнгөөр худалдажа абаад, колхозуудта үгэхэ. Тиигээд тэдэ түхеэрэлгын түлөө колхозууд харюусаха гэжэ тогтоохо;

д) искусственна үрэжүүлгын пунктнуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээ абаха; 1957 ондо искусственна үрэжүүлгын бүхы пунктнуудые мэргэжэл һайнтай кадрнуудтай болгохын тулада техник-осеменаторнуудые түбхын түрүүн хонишодой дундаһаа бэлэдхэхэ; ороондо орохоор болоһон эхэ хонидые хүсэд илгаха хэрэгтэ, хусын үрэ хүрэнгэ абаха, эхэ хонидые үрэжүүлхэ техникэ наринаар сахиха хэрэгтэ, ороондо ороһон эхэ хонидые тэмдэглэхэ ба тэдэниие бэшэ хонидһоо аминдань байлгаха хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулан, искусственнаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэлгэ ба техникые зоотехнигүүд наринаар шалгаха ёһотой.

Ороондо орохо болоһон хонидые үнгэртэрынь ябуулхагүйн тулада хонидые 45 үдэрэй турша соо унжагайруулангүй түргэн ороондо оруулха.

Аймгүйсэдкомууд, КПСС-эй айкомууд, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүд, колхозуудай правленинүүд болон партийна эхин организацинууд 1957 ондо бүхы хонидоо үбэл хурьгалуулдаг болохо ба хурьгадаа сакманна, кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг болохо хэмжээ-ябуулга зохёожо, бэелүүлхэ уялгатай.

Хүдөө ажахын министерство, Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи колхозуудтахи барилгын управлени, аймгүйсэдкомууд болон КПСС-эй айкомууд иимэ юумэ хэхэ уялгатай:

а) 1955—1960 онуудта малажалһаа ашаг шэмэ бүри ехээр абаха талаар колхозуудай хэмжээ-ябуулгануудаар хараалагдаһан 158 мянган хонидой байха типовой байрануудай барилга 1956 ондо, 204 мянган хонидой байха байра 1957 ондо бариха.

Республикын эрхэ байдалда тон зохистой, набтар ханатай, 500—500 хониной байха типовой байра барихыень колхозуудта дурадхаха.

б) ойрын хоёр жэл соо 50—60 отарада зөөмэл хорёонуудые (щитэнүүдые), кормушкануудые хүрэхэ зэргээрнь бэлэдхэхэ хэмжээ абаха.

Аймгүйсэдкомууд, КПСС-эй айкомууд, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүд, колхозуудай правленинүүд тарган лэ хонид хүшээ гээнгүй үбэлые үнгэргэдэг гэжэ хараадаа абаад, намарай сагта сабшалангай хэнзэ ногоон дээрэ, таряанай һуури дээрэ хони адуулжа таргалуулха хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулан, хонидой харууһа, эдеэлүүлгэ һайжаруулха хэмжээ абаха уялгатай.

II. Племенной хүдэлмэри һайжаруулгаар

Республика дотор нарин нооһотой хонид үсхэбэрилэгдэхэ ёһотой. Нарин нооһотой хонинһоо гол түлэб нооһо ба мяхан абтаха болоно. Хонидой үүлтэрые һайжаруулгада нарин нооһотой алтайска ба советскэ меринос үүлтэрэй хонид хэрэглэгдэхэ; нэгэ янза нарин нооһотой эхэ хонидой байгаа һаань, грозненско үүлтэрэй хонидой шуһа нэгэ — хоёр дахин холиходо болохо.

Энээнтэй дашарамдан, Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд, КПСС-эй айкомууд 1956 оной турша соо хусануудай һүрэгһөө мяханоолиг үүлтэрэй ба цыгайска үүлтэрэй хусануудые илгажа, эрьенүүдэй һүрэгтэ оруулха уялгатай.

Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд ба КПСС-эй айкомууд 1956 онһоо эхилэн, бүхы колхозуудта хонидой бонитировко жэл бүри үнгэргэхэ, бонитировкын материалаар племенной хүдэлмэриин түсэб зохёохо уялгатай. Тиихэ зуураа, хонидто хусануудые тааралдуулан табихаар хараалан, хонидые ороондо оруулгын түсэб табигдаха, һайн үүлтэрэй хусануудые олоор хэрэглэхэ хэмжээнүүд, мүн тэрэшэлэн хонидой үүлтэрэй, классай, эрэ эмын ба наһанай талаар отарануудые бүридүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Имагтал 65—70 килограммһаа доошо бэшэ татадаг, 7—8 килограммһаа бага бэшэ нооһо үгэдэг нарин нооһотой хусанууд ороондо табигдаха байна.

Хүдөө ажахын министерство, хони үсхэбэрилгын талаар Иволгын госплемрассадник, аймгүйсэдкомууд ба КПСС-эй айкомууд племенной хонидые үсхэбэрилхэ, өөһэдын база байгуулха хэмжээ абаха уялгатай. Тиихэ зуураа, 1955 ба 1956 онуудта асарагдаха нарин нооһотой түлгэнүүдые республика болон аймагууд дотор зүбөөр хубаарилха, мүн тэрэшэлэн бии байһан племенной фермэнүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха, тэдэниие элитнэ эрхим һайн хусануудтай болгохо, эдэ фермэнүүдэй отарануудта хонидые племенной талаар наринаар шалгаха, өөһэдтөө хэрэгтэй ба ондоо колхозуудта худалдахын тула нооһо ехэтэй хусануудые үсхэбэрилхэ хэрэг хангаха ёһотой.

Племенной хонидой фермэтэй колхозуудта томо бэетэй ба нооһо ехэтэй хонидые үсхэбэрилхын тула түлгэнүүдэй һүрэгые эмхидхэжэ, тэдэнэй хоёр—хоёр хахадһаа доошо бэшэ наһатай байхадань түрүүшынхеэ ороондо оруулха гэжэ дурадхагдаа.

Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком болбол хони үсхэбэрилгэдэ племенной хүдэлмэри эмхидхэлгэдэнь колхозуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ, республика дотор нарин нооһотой хони үсхэбэрилхэ бодото асуудалнуудые шиидхэхээр тиимээр научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриие шэнээр хаража үзэхэ гэжэ хони үсхэбэрилгын талаар Иволгын госплемрассаднигые (нүхэр Цыренжаповые), малажалай туршалгын станциие (нүхэр Хамагановые), зооветеринарна институдые (нүхэр Филипповые) уялгалаа.

1956—1957 онуудта хони үсхэбэрилгөөр научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин тематическа түсэб байгша оной ноябриин 1 болотор Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй обкомой үзэмжэдэ табихыень малажалай талаар туршалгын станциин, зооветеринарна институдай директорнүүд нүхэд Хамаганов болон Филипповтэ дурадхагдаба.

III. Зоотехническэ ба ветеринарна хангалгые һайжаруулгаар

Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком хони үсхэбэрилгэдэ зоотехническэ хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээ абахыень Хүдөө ажахын министерствые, аймгүйсэдкомуудые, КПСС-эй айкомуудые иигэжэ уялгалаа. Энэ зорилгоор:

а) хони үсхэбэрилгын түлөө, илангаяа племенной хүдэлмэриин түлөө МТС-үүд болон колхозуудай зоотехнигүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ. Тэдэнэй хүдэлмэридэ, мэргэжэл шадабарая дээшэлүүлгэдэнь туһалха, тэдээниие хүдэлмэриин зохихо эрхэ байдалтай (транспортаар хангалга болон бусад) болгохо тушаа хэмжээ абаха. Хони үсхэбэрилгын түрүү ажахынуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые зоотехнигүүдэй шудалхын тула тэдэниие ондоо хизаар болон областьнуудта үе үе болоод командировкоор эльгээдэг байха, мүн тэрэшэлэн 1956—1957 онуудай туршада 50-һаа үсөөн бэшэ зоотехнигүүдые нооһо илгагшадай курсада ба бонитернүүдэй нэгэ жэлэй һургуулида һураха;

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

БМАССР-эй МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДТЭ, КПСС-эй ОБКОМДО

Республикын колхозууд болон совхозуудта хони үсхэбэрилхэ, нарин, нарибтар нооһо ехээр абадаг болохо хэмжээнүүд тухай

(Түгэсхэл)

б) малажал дээрээ зоотехниктэй байха, тиихэдэ 5—6 мянганһаа олон хонитой колхозуудта хони үсхэбэрилгөөр хоёрдохи зоотехниктэй байха гэжэ колхозуудай правлениинүүдтэ һайшаан дурадхаха.

Ветеринарна хүдэлмэри һайжаруулхын тула колхозуудта 3 мянган эхэ хонин бүхэндэ колхозой гэшүүдэй дундаһаа һургагдаһан ба ажалта үдэр абажа байдаг ветеринарна фельдшертэй байха шухала. Ветеринарна фельдшернүүдые хүдэлмэрилхэ таатай зохид эрхэ байдалтай болгохо, тэдэнэй нииһэ тиишээ ябахын тула мори унаа даалгажа үгэхэ гэжэ колхозуудай правлениинүүдтэ һайшаан дурадхаха. 1956—1957 онуудай туршада хони олонтой бүхы колхозуудта колхозно ветеринарна эмнэлгын газарнуудые бариха.

Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд ба КПСС-эй айкомууд, колхозуудай правлениинүүд хонидой бруцеллез, ушата ба бусад үбшэнүүдые дары түргэн усадхаха хэмжээ абаха уялгатай. Энээнтэй дашарамдуулан:

а) халдабарита үбшэнэй бии болоо һаа, карантинна хэмжээ-ябуулганuудые сахиха, республика доторшье, мүн аймаг ба колхоз доторшье малнуудые эндэ тэндэ абаашахадаа ветеринарна заабарие колхозууд ба совхозуудай, хүдөөгэй болон городой хүн зоной наринаар сахиха ябадал хангаха;

б) колхозой ба колхозууд хоорондын хонидой бруцеллезно изоляторнуудые эмхидхэжэ, тэндэ карантин наринаар табиха, элүүр эхэ түлнүүдые үсхэбэрилгэ хангаха. Бэлшээреэр дутамаг изоляторнуудта бруцеллезтой хонидые амяарайнь наринаар байлгахын тула үбшэн малда байрын-лагерьна харууһалга эмхидхэхэ;

в) хонидой үбдэхэдэ түрүүшын туһаламжа үзүүлдэг байхаар хонишодые 1956 оной турша соо һургаха ба хонишодой бүхы бригаданuудые түрүүшын туһаламжа үзүүлхэ аптечкэнүүдээр хангаха.

Бруцеллезоор үбдэһэн малтай ажахынуудта малшадые иимэ үбшэнһөө һэргылхэ ба эмнэхэ хүдэлмэреэ Элүүрые хамгаалгын министерство һайжаруулха уялгатай.

IV. Тэжээл ехээр бэлдэхэ ба хонидой бэлшээлгые һайжаруулха хэмжээнүүд

Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд, КПСС-эй айкомууд, МТС-үүд ба совхозуудай дирекцинүүд, колхозуудай правлениинүүд хонидто тэжээл бүри ехээр бэлдэдэг болохо, бэлшээриин шанарые һайжаруулха, тэдэниие гүйсэд ба зүбөөр ашаглаха хэмжээ абаха уялгатай. Энэ зорилгоор:

а) бэлшээриие шулуу шохойһоо сэбэрлэхэ, үтэгжүүлхэ ба уһалха хүдэлмэри жэл бүри үнгэргэхэ, мүн тэрэшэлэн хээрын ба таримал ногоо жэл бүри ехээр ургуулха.

Энэ зорилгодо таатай бэлшээри хахалжа, хонидые зундаа бэлшээхын ба тэдээндэ нэмэлтэ тэжээл болгохын тула намарай хара таряа, овёс, кукуруза ба олон жэлэй ногоо тариха гэжэ колхозуудай правлениинүүд ба совхозуудай дирекцинүүдтэ дурадхагдаа. Тиихэ зуураа, 100 толгой хонин бүхэндэ 4—5 гектарһаа бага бэшэ иимэ тарилга хэгдэхэ ёһотой;

б) бэлшээриие ашаглалгые гуримшуулха, тэрэниие тус тус отарада даалган үгэхэ, бэлшээриингээ участогуудые хонишодой бригадын хүсээр харууһалха ба һайжаруулха ябадал эмхидхэхэ, хонидые гуримгүйгөөр бэлшээлгые хорижолоод, бэлшээри ээлжэлүүлэн бэлшээхэ хэмжээ абаха;

в) бэлшээриие гамтайгаар хэрэглэхын, хонидой отаранuудые саг үргэлжэ нүүлгэдэг болохын тула хонидой отаранuудай нүүжэ ерэхэ газарнуудта хонишодой бригада бүхэндэ байрын гэр 1956—1957 онуудай туршада бариха гү, али хонишодой бригада бүхэниие нүүдэл вагончигтой болгохо. Тиихэтээ хамта, хонидой байха газарта ойрохоно хони уһалха газар түхеэрхэ, хэрбээ тиигэхэ аргагүй байгаа һаань, уһа зөөхын тула хонишодой бригадада автотранспорт гү, али мори унаа үгэхэ. Хони олонтой колхозуудта хони үсхэбэрилгэдэ шухала хэрэглэмжые хангахын, түбхын түрүүн уһа зөөхын тула хониной-товарна фермэнүүдтэ 1—2 автомашина саг үргэлжэ даалгажа үгэхэ.

Читын областиин колхозууд болон совхозуудай, Боргойн хониной племенной совхозой дүй дүршэлөөр үбэлэй, эртэ хабарай үедэ хонидые бэлшээхын тула бэлшээри дээрэ зелёнко, намарай хара таряа таридаг болохо гэжэ колхозуудай правлениинүүдтэ дурадхагдаба. Тиихэдээ хонидоо үбэлэй, эртэ хабарай үедэ бэлшээхын тула 100 толгой хонин бүхэндэ 3—4 гектарһаа бага бэшэ зелёнко ба намарай хара таряа тарихада таарамжатай гэжэ тоологдоо.

Уһагүй бэлшээринүүдые хони үсхэбэрилгын хэрэглэмжэдэ ашаглахын зорилгоор Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһанай ажахын управлени, аймгүйсэдкомууд ба КПСС-эй айкомууд иимэ юумэ хэхэ уялгатай:

а) 1955—1960 онуудта малажалһаа ашаг шэмэ улам ехээр абаха гэжэ колхозуудай хараалһан хэмжээ-ябуулганuудай ёһоор 1956—1957 онуудай туршада уһагүй бэлшээринүүд дээрэ хоолойтой 74, шахтна 150 худаг бариха:

б) бэлшээринүүд дээрэхи булагуудые сэбэрлэхэ, малтаха ба хорёолон һэльбэхэ хэмжээ абаха, мүн тэрэшэлэн һайрамай уһаар ба зундаа хатадаг хадын жэжэхэн горхонуудай уһаар дүүргэхээр уһан сөөрэмүүдые бариха.

Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд ба КПСС-эй айкомууд 1956 онһоо эхилэн, Кабанскын, Байкало-Кударын, Прибайкальска ба Түнхэнэй аймагуудай бүхы колхозуудта, мүн тэрэшэлэн таряа ехээр таригдадаг дээрэһээ бэлшээриин газар багатай болоһон аймагуудай колхозуудта хонидые зунай байрын-лагерьна харууһалгада оруулдаг болохо уялгатай.

V. Хонишодой ажал эмхидхэхэ ба түлбэри үгэхэ тухай

Министрнүүдэй Совет болон КПСС-эй обком хонишодой ажалай эмхидхэлые ба түлбэриие һайжаруулха хэмжээ абахыень аймгүйсэдкомуудые, КПСС-эй айкомуудые уялгалаа.

Энэ зорилгоор:

а) отаранuудые томодхохо ба дүршэлтэй хонишодһоо хонишодой саг үргэлжын бригаданuудые эмхидхэхэ хүдэлмэри хэхэ.

Отаранuудые иимэ хэмжээтэйгээр эмхидхэжэ, хонишодой бригаданuудта даалгаха гэжэ колхозуудта һайшаан дурадхагдаа: эхэ хонидой отара—500—700 толгой, хурьгадай отара — 500—600 толгой, эрьенүүдэй отара—700—1000 толгой хонидһоо;

б) ахалагша хонишодой үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ, отарадаа гол хүдэлмэри (хонидые ороондо оруулга, бэлшээлгэ ба эдеэлүүлгэ, хонидые хурьгалуулга) тэдэнэй дүүргэдэгыень, хонишодойнгоо бригадые хүтэлбэрилдэгыень хинан шалгаха. Энээнтэй дашарамдуулан, отаранuудые ажалһаа сүлөөлэгдэһэн даагшанартай байлгахаяа болихо, бригада дотороо хонишодой уялгануудые наринаар хубааха:

в) хонишодой ажалай түлбэри гуримшуулха, хонишодой ажалай түлбэри тушаа СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын 1954 оной январиин 5-най приказые колхозуудаар наринаар дүүргүүлхэ, хонишодой мэргэжэл ба хүдэлһэн жэлэй стажһаа боложо, тэдэнэртэ ажалай түлбэри ехээр гү, али багаар үгэхэ шухала байһанда онсо анхаралаа хандуулха.

Хонидойнгоо тоо толгой олошоруулһанай, нооһо ехээр хайшалдаг болоһоной түлөө хонишодые урмашуулхын тула энээнэй урда тээ тогтоогдоһон гол нэмэлтэ түлбэриһөө гадна, хонишодые ба колхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые урмашуулха доро дурсагдаһан хэмжээнүүдые колхозниг уудай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, баталан абахыень колхозуудта дурадхагдаа:

а) хонишодой бригадада—100 эхэ хонин бүриһөө 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлһэнэйнь түлөө — нэгэ хурьга, 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаа һаань — бригадада даалгагдаһан 100 эхэ хони бүхэнһөө 4 һаратай 2 хурьга үгэхэ;

б) хонишодой бригадада — эхэһээ таһалагдаха болоторнь нэгэ янзын нооһотой хурьга түлжүүлһэнэйнь түлөө — 2 түхэриг, сакманщигуудта — нэгэ янзын нооһотой хурьга 40 хоноторынь бүрин бүтэнөөр түлжүүлһэнэйнь түлөө—1 түхэриг үгэхэ;

в) отараяа саг үргэлжэ нүүлгэжэ харууһалдаг хонишодой бригадада—хонидоо бүрин бүтэн ба хүсэ шадал һайнтай байлгаа һаань, жэлэй сагсагһаа боложо, гол хүдэлмэриинь түлөө үгтэдэг түлөөһэнһөө 25-һаа 50 процент хүрэтэр ажалта үдэр нэмэжэ үгэхэ.

Хонишодой бригадын гэшүүдэй олоһон ажалта үдэрэй зэргээр тэдээндэ ажалай нэмэлтэ түлбэри иимээр хубааха: 6 һараһаа доошо хүдэлһэн хонишодто нэмэлтэ түлбэри үгтэхэгүй, тиихэдэ жэлһээ доошо хүдэлһэн хонишодто нэмэлтэ түлбэриин хахадынь үгтэхэ;

г) хэрбээ колхозоороо 100 эхэ хонин бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга абаһан байгаа һаань, абтаһан ба бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэһэн хурьган бүхэнэй түлөө шан болгон нэгэ—нэгэ түхэриг, тиихэдэ гүрэндэ нооһо тушааха уялгата түсэбөө колхозой дүүргэһэнэй, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэреэр тоосоһоной һүүлээр гүрэндэ худалдагдаһан нооһоной центнер бүхэнэй түлөө 10—10 түхэриг мүнгэ колхозой түрүүлэгшэдэ ба зоотехнигтэ үгэхэ;

д) тус тогтоолой ёһоор, фермын хонишодой абаһан мүнгэ ба хурьгадай арбанай нэгэ хубиие, тиихэдэ гүрэндэ нооһо тушааха уялгата түсэбөө колхозой дүүргэһэнэй, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэреэр тоосоһоной һүүлээр гүрэндэ худалдагдаһан центнер нооһон бүхэнэй түлөө 10 түхэриг мүнгэ хониной фермые даагшанарта нэмэлтэ түлбэри болгон үгэхэ;

е) хонишодой бригадын гэшүүн бүхэндэ колхозой зөөреэр абтаһан хүбэнтэй костюм, валенка нэгэ жэлдэ үмдэхэ болзортойгоор, нэгэ паар кирзовэ сабхи ба суба хоёр жэлдэ үмдэхэ болзортойгоор, хүдэһэн дэгэл гурбан жэлдэ үмдэхэ болзортойгоор, мүн тэрэшэлэн бригада бүхэндэ нэгэ даха гурбан жэлдэ үмдэхэ болзортойгоор үгэхэ.

Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд ба КПСС-эй айкомууд хони үсхэбэрилгын талаар хонишодой, фермэнүүдые даагшанарай, колхозой түрүүлэгшэнэрэй, малажалай мэргэжэлтэдэй, аймагуудай партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула һуралсал эмхидхэхэ, тэдэнтэй семинарнууд болон курсануудые, мүн тэрэшэлэн түрүү ажахынуудта экскурсаяр ошолго ба эдэ ажахынуудта хонишодой үйлэдбэриин һуралсал саг үргэлжэ эмхидхэхэ;

Хониной-товарна фермэнүүдтэ хүдэлмэри эмхидхэлгын дүй дүршэл шудалхын тула, мүн тэрэшэлэн эдэ ажахынуудта хонишодой ба хониной-товарна фермэнүүдые даагшанарай үйлэдбэриин һуралсал үнгэргэхын тула 1956 ондо Алтайска ба Ставропольско хизаарай, Читын ба Грозненско областиин түрүү ажахынуудта аймагуудай партийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, мүн тэрэшэлэн мэргэжэлтэдэй ошолго эмхидхэхэ шухала гэжэ мэдэрэгдэбэ.

VI. Хонишодые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха тухай

Культурын министерство, Элүүрые хамгаалгын министерство, Бурмонкоопсоюзай правлени болбол хонишодые культурна талаарнь саг үргэлжэ хангаха, тэдээндэ байра дээрэнь медицинскэ туһаламжа саг үргэлжэ үзүүлхэ, үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые тэдээндэ таһалдалгүйгөөр худалдахые хараалан, хонишодые хангалга һайжаруулха хэмжээ-ябуулганuудые зохёожо, Министрнүүдэй Соведтэ, КПСС-эй обкомдо байгша оной ноябриин 1 болотор хүргэхэ уялгатай.

Хонишодые культурно-ажаһуудалай таатай байдалтай болгохын зорилгоор аймгүйсэдкомууд, партиин айкомууд ба колхозуудай правлениинүүд 1956—1957 онуудай туршада хонишодой бригада бүхэндэ хоёр квартиратай стандартна гэр, хонишодой 3 бригада бүхэндэ — баани ба улаан булан бариха уялгатай.

Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обком хонишодой дунда ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эрид һайжаруулхыень аймгүйсэдкомуудые, КПСС-эй айкомуудые, колхозууд ба совхозуудай партийна эхин организацинуудые уялгалаа. Энэ зорилгоор:

а) һара соо хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдээр, һарадаа нэгэнһээ үсөөн бэшэ дахин «Малшадай үдэр» эмхитэйгээр үнгэргэхэ зуураа, малажалай хүдэлмэрилэгшэдые культурна хэмжээ-ябуулганuудаар (концерт, кино, лекци болон бусадаар) хангаха;

б) байгша оной ноябриин 1 болотор колхоз бүхэндэ территориальна культбазанууд болон улаан булангуудые эмхидхэхэ, тиигэжэ хонишодой бүхы бригаданuудта ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үнгэргэхэ;

в) МТС-үүд, совхозууд болон колхозуудай зооветеринарна мэргэжэлтэд, партийно-советскэ эдэбхитэд хонишодто зорюулан, политическэ ба тусхай темээр элидхэлнүүд, лекцинүүд болон хөөрэлдөөнүүдые саг үргэлжэ үнгэргэхэ ёһотой гэжэ тогтоохо;

г) хонишодой дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, хони үсхэбэрилгэдөө һайн үрэ дүн туйлаһан эрхим колхоздо барюулхын тула аймаг бүхэндэ аймгүйсэдкомууд ба КПСС-эй айкомуудай дамжуулгын Улаан тугуудые бии болгохо. Хүдэлмэридөө һайн үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө хониной эрхим фермэнүүдтэ, хонишодой бригаданuудта, тус тус хонишондо барюулхын тула колхозуудай правлениинүүд болон партийна эхин организацинуудай, совхозуудай дирекцинүүд болон партийна организацинуудай дамжуулгын Улаан тугуудые ба тугхануудые бии болгохо шухала гэжэ тоолохо;

д) хонишодой социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые үргэнөөр харуулха, хониной фермын хүдэлмэрилэгшэдэй үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ мүрысөөнэй дүнгүүдые саг үргэлжэ гаргажа байха.

* * *

Хони үсхэбэрилгые малажалай олзо доход ехэтэй гол һалбари болгохын, Эхэ орондоо һайн шанартай нооһо ба мяха ехээр үгэхын, тиигэжэ орон дотор малажалһаа ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг болохо гэсэшэ Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын табиһан зорилгые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө хонишод, зооветеринарна мэргэжэлтэд, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба партийна организацинууд хамаг бүхы хүсэеэ элсүүлхэ бээзэ гэжэ Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй обком найдана.

Нооһо бүри ехээр абадаг болохын түлөө

Зэдын аймагай колхознигуудай, машинно-тракторна станцинууд болон совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй социалистическэ УЯЛГА

Бидэнэр, Зэдын аймагай колхознигууд, машинно-тракторна станцинуудай ба совхозой хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, ороной хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ тушаа Парти, Правительствын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ ниитынгээ малай тоо толгойе зарим тэды олошоруулаад, ашаг шэмыень дээшэлүүлээбди. 1955 ондо аймагай колхозуудта хонидой тоо толгой 12,8 процентээр олошороо. Хэрбээ 1954 ондо хонин бүриһөө дунда зэргээр 1,4 килограмм нооһо хайшалһан байгаа һаа, 1955 ондо 2 килограмм 100 грамм хайшалаабди. Энээнтэй хамта нарин ба нарибтар нооһо абалга хоёр дахинһаа үлүүгээр ехэ болобо. Энэ жэлдэ аймагай колхозууд гүрэндэ нооһо тушаалга ба худалдалгаһаа нёдондоной хидо орходоо миллион түхэригэй олзо доход ехээр абаба.

Племенной хонидой Боргойн совхоз 1955 ондо хонидойнгоо тоо толгойе 20 процентээр олошоруулаа. Эндэ хонин бүриһөө 3,18 килограмм нооһон хайшалагдажа, 1954 онойхидо орходоо гүрэндэ 110 центнер нооһон үлүү ехээр тушаагдаба. Совхоздо нүхэд Цыбиков, Цоктоев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг хонишодой бригаданууд хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Нимаевай хүтэлбэрилдэг бригада—3,4 килограмм нооһо хайшалба. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Чойбсонов 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалаа.

Саашадаа хонидойнгоо тоо толгой олошоруулхын, ашаг үгэлгыень дээшэлүүлхын тула тэжээлэй һайн база байгуулха шухала байһаниие хараадаа абажа аймагай колхозууд болон совхоз 1955 ондо орооһото ба тэжээлэй культуранuудай тарилгын талмайе 18000 гектараар үргэдхөө, 4560 гектарта кукуруза таряа. Тарилгынгаа хойноһоо һайн харууһа эмхидхэжэ, олон колхозууд кукурузын ногоон эшэ намаануудай ба эдеэшэжэ байһан буурсагуудай һайн ургаса хуряаба. Зарим полинууд дээрэ гектар бүриһөө 200-һаа 600 центнер хүрэтэр кукурузын ургаса хуряагдаһан байна. Иигэжэ малдаа 15 мянган тонно, тэрэ тоодо хонидто 8 мянган тонно силос дараха арга олгогдобо.

Энэ жэлдэ аймагай колхозууд болон совхоздо хамта 18000 тонныn багтаамжатай набтар башнинууд ба траншейнүүд малтагдаа, хонидой 12 типовой байра, хонишодой һууха 65 гэр баригдажа, ашаглалгада үгтэбэ.

Зүгөөр, ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан зарим тэды амжалтамнай Парти, Правительствын табиһан зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ манай түрүүшын алхам гэжэ мэдэрнэбди. Манай хүдэлмэридэхи нэгэ ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, хонид үшөөл олоор гарзална, һубайрна. Иигэжэ түл үшөөл үсөөнөөр абтадаг зандаа. Мүн тэрэшэлэн хонидһоо нооһо хайшалалга бага байһаар.

Олохон колхозуудта үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл хангалтагүйгөөр ябуулагдана, хонидой байра болон мүн малшадай ажаһууха гэрнүүдые барилга, һэльбэн заһабарилга унжагайруулагдажа байна. Хонидой үбэлжэхэ газарнуудта тэжээл зөөхэ хүдэлмэри дүүргэгдэнэгүй.

Бидэнэр, колхознигууд, МТС-үүд болон совхозой хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ажахын үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, арга боломжонуудаа тоолоод үзөөд, 1956 ондо аймаг соо хонидойнгоо тоо толгойе 33000 толгойгоор, тэрэ тоодо Боргойн совхоздо —5000 толгойгоор олошоруулха, 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа түлжүүлхэ, эдлүүриингээ 100 гектар бүхэндэ 120 килограмм нооһо хайшалха уялга абанабди.

Энэ абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада иимэ хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ:

1956 ондо абтаха 20.000-һаа үсөөн бэшэ хурьгадые кошарно-базово аргаар түлжүүлхэбди. Фермэнүүд болон отаранuудые зоотехническэ ба ветеринарна хангалга һайжаруулхабди, хурьгадаа үхүүлхэгүйбди;

аймагай колхозуудта хонин бүриһөө нооһо хайшалалгые 2,5 килограмм хүрэтэр дээшэлүүлжэ, нооһо абалгаяа 50 процентээр, тэрэ тоодо нарин ба нарибтар нооһо абалгаяа хоёр дахин дээшэлүүлхэбди.

Зарим ажахынууд дээшэлүүлэгдэһэн бүри ехэ уялгануудые абана.

Племенной хонидой Боргойн совхоз 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха, тиихэдэ абаһан бүхы нооһон соогоо нарин ба нарибтар нооһоной хэм... 75 процент болоторнь дээшэлү... уялга абаба. Молотовой нэрэм... колхоз 1956 ондо хонидойнгоо... толгойе 3700-гаар олошору... 7000 хурьга абажа түлжүүлхэ, хо... бүриһөө 2,5 килограмм нооһо ... шалха, тиигэжэ эдлүүриин 100 ... тар бүхэндэ нооһо абалгаяа 225 ... лограмм болотор дээшэлүүлхэ, ... үсхэбэрилгэһөө миллионһоо до... бэшэ түхэригэй олзо доход абаха... жэ шиидэбэ. «Коммунизм» кол... 6500-һаа үсөөн бэшэ хурьга аба... түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 2,5 ... лограмм нооһо хайшалха, ... гэжэ хони үсхэбэрилгэһөө ... лионһоо доошо бэшэ түхэри... олзо доход абаха гэжэ шиидэ... Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ... ниной-товарна хоёрдохи фермы... (даагшань Т. Я. Побоков) 100 ... хонин бүриһөө 106 хурьга аба... түлжүүлхээр, хонин бүриһөө 2,8 ... лограмм нооһо хайшалхаар хара... на.

Племенной хонидой Боргойн со... хозой Д. Ц. Нимаевай хүтэлбэ... дэг хонишодой бригадынхид 100 ... хонин бүриһөө 110 хурьга аба... түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4 ки... грамм нооһо хайшалха зорилго... Мүн энэ совхозой нүхэр Чойдон... хүтэлбэрилдэг хонишодой бригад... хид 100 эхэ хонин бүриһөө 110 ху... га абажа түлжүүлхэ, хонин бүри... 3,5 килограмм нооһо хайшалха ... шиндээ. Боргойн совхозой нүхэд Цы... биков, Цыбекжапов гэгшэдэй хо... шодой бригадынхид хонин бүри... 4,5 килограмм нооһо хайшалха ... шиидэбэ.

Алишье хэрэгые, ямаршье хү... мэриие хүнүүд — кадрнууд шиид... дэг байһаниинь мэдээжэ. Тиимэ... бидэнэр хонидойнгоо фермэнүү... богони саг соо дүй дүршэлтэй ... хознигуудаар бүридүүлхэ уялга ... набди. Ноябриин 1-дэ колхоз бүх... дэ гурбан жэлэй зоотехническэ ... сануудые эмхидхэхэ, искусстве... аргаар хонидые хайшан гэжэ ... жүүлхэ техникэтэй энэ жэлдэ эх... нидой отаранuудай хонишон ... ниие танилсуулха байнабди.

1955—1956 онуудай үбэлжэл... үедэ колхозууд болон совхозуу... хонид бүдүүн тэжээлһээ гадна, ху... хүрэхэ шэмэтэ тэжээл—силос эд... Гадна тэдээндэ хүсэд хүрэхэ ... центрированна тэжээл үгтэхэ. З... рилго юуб гэхэдэ, үбһэ тэжээ... гээлтэ хоролтодо оруулангүй, ... даа эдюулхэ шухала. Тиимэһээ ... дэнэр отара бүхэндэ кормушка... дые хэрэгтэй сооҥ хэжэ, тэжээл... бөөр гаргашалхын түлөө шанг... тэмсэхэбди.

Хони үсхэбэрилгые хүгжөөхэ ... рэгтэ машинно-тракторна стан... нууд шухала үүргэ дүүргэхэ ёһото... Үшөөтэйн ба Цагаан-Усанай МТ... үүдэй механизаторнууд хони... үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэрг... хэрэгтэ харьяата колхозуудтаа бо... тоор туһалжа, фермэнүүдтэ 10 мя... ган тонно бүдүүн тэжээл зөөхэ, фе... мэнүүдые, тэжээл бэлэдхэлгые, ... худагһаа уһа абалгые механиза... ха, хонидой байранuудые барилга... оруулагдаха 20 мянган кубо... модо зөөлгые эмхидхэхэ ба... Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнуу... ноябриин 1 болотор хонидой дүрб... байра ашаглалгада үгэхэ.

1956 ондо 30 мянган хонидой ба... ха байранuудые, малшадай ажаһу... ха 130 гэр, эхэ хонидой хоёр—гурб... отара бүхэндэ искусственна ... жүүлгын тусхай пункт барихаб... Ноябриин 10 болотор колхоз бүх... дэ культбазанuудые, холын отар... нуудта—улаан булангуудые түхеэ... хэ; зууһаа үсөөн бэшэ гүүртэнүү... болон отаранuудта радио оруул... байнабди.

Ажахын шэнэ жэлдэ, бүхы респуб... ликын хонишодтол адли, манай а... магай колхознигуудай, МТС-үүд бо... лон совхозуудай хүдэлмэрилэгш... дэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ... урда ехэ зорилгонууд табигдана... гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Тэдэ з... рилгонуудые амжалтатайгаар бэе... лүүлгэ хадаа манай али тухай эмх... тэй һайнаар, шадабаритайгаар ху... дэлмэрилһэнһөө дулдыдаха бай... Хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ туша... Парти, Правительствын түүхэ... шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон би... дэнэр, саашадаа хони үсхэбэрилг... хүгжөөхэ, ашаг үгэлгыень дээшэ... лүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадал... элсүүлхээр эрид шиидэнхэйбди. Тии... гээд манай жэшээгээр республикын... бүхы хонишод социалистическэ мү... рысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохо б... зэ гэжэ найданабди.

Энэ уялга Зэдын аймагай... хүдөө ажахын түрүүшүүлэй... зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ... баталагдаба.

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдан научна заседани болобо

1905—1907 онуудай ородой түрүүшын революциин табин жэлэй ойдо зорюулагдан архивна управлениин главна научна соведэй үргэн заседани октябриин 28-да болоо. СССР-эй Науканuудай академиин түүхын болон экономикын институдуудай, Московско гүрэнэй университедэй түлөөлэгшэд заседанида хабаадалсаа.

Ородой түрүүшын революциин бүхэлэлхэйн-түүхэтэ удхашанар тухай академик А. М. Панкратовагай элидхэл хэһэнэй һүүлээр архивна главна управлениин начальник Л. И. Яковлев үгэ хэлээ.

—Ородой түрүүшын революциин үедэ хамаатай олон шэнэ документнүүд болон материалнуудые гүрэнэй архивууд элирүүлэн олоод хэблэн гаргаһан байна,—гэжэ тэрэ мэдээсээ.

Энэ шухала хүдэлмэри тухай Л. И. Яковлев өөрынгөө элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ.

Ородой түрүүшын революциин табин жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ заседаниин болоһон зал соо эмхидхэгдэһэн байна. Выставкэдэ табигдаһан олон материалнуудай дунда ородой түрүүшын революциин событинууд тухай бодото документнүүд—большевистскэ хуудаһанууд, газетэнүүд, журналнууд болон бусад бии.

(ТАСС).

Ородой түрүүшын революциин Бүхэроссийска стачкада хабаадагшадтай уулзалга

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойе бүхы советскэ арад тэмдэглэжэ байна.

Московско-казанска түмэр зам дээрэ забастовкын болоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаан Московско узелай түмэрзамшадай хүдэлмэришэдэй дунда һаяхан болобо. Паровозно, вагонно, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд, хамта 1000 гаран хүн тус суглаанда байлсаа. Забастовкодо хабаадалсагша, 1904 ондо Коммунистическэ партиин гэшүүн болоһон Андрей Иванович Горчилинай хөөрөөе тэдэнэр һонирхон шагнаба.

— Стачечна комитедэй гэшүүн байһан туладаа забастовко хэхые уряалан эгээ 50 жэлэй урда тээ манай замай энэ депо соо би үгэ хэлэһэн байгааб. Тиихэдэ би эндэ слесареэр ажаллагша һэм. Забастовко хэһэн столицын түмэрзамшадые Петербургын, Киевэй, Нижне-Новгородой, Харьковай, Ригын, Варшавын, Лодзиин ба бусад городуудай хүдэлмэришэд дэмжээ һэн.

Иигэжэ 1905 оной октябрьска бүгэдэниитын политическэ стачка эхилээ һэн, — гэжэ тэрэ хэлээ.

Казанска түмэрзамшадай забастовкодо хабаадалсагша нүхэр Васильев суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Дүрбэн гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Женевскэ зүблөөн

[Ф]РАНЦИИН, АНГЛИИН, СССР-эй БА США-гэй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ЕНЕВА, октябрийн 28. **(ТАСС-эй й корр.).** Энээнэй урда тээ мэ-
дэһэнэй ёһоор үсэгэлдэр На-
дай Ордон соо Франциин, Анг-
Советскэ Союзай ба Америкын
оото Штадуудай гадаадын хэ-
дэй министрнүүдэй зүблөөн
бэ.

схоорондын түгшүүрилые һу-
лха ба гүрэнүүдэй бэе бэедээ
сэхэ ябадалые бэхижүүлхэ зо-
гойгоор дүрбэн гүрэнэй прави-
ствонуудые толгойлогшонор энэ
лга хэхэ гэжэ шиидхэһэн бай-
Тэдэнэр өөһэдынгөө июльскэ
н дээрэ хэлсэхэ зуураа, Евро-
аюулгүй байдал ба Германи
, буу зэбсэг хуряаха тухай
лнуудые Баруун зүг Зүүн зүг
й холбоо барисаае хүгжөөхэ
асуудалнуудые хаража үргэл-
ень гадаадын хэрэгүүдэй ми-
нүүдтэ даалгаһан юм.

э зүблөөн дээрэ СССР-эй Ми-
нүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын
эхи Орлогшо ба СССР-эй Га-
ын Хэрэгүүдэй Министр В. М.
товоор толгойлогдоһон Совет-
Союзай делегаци хабаадалсана.
тскэ делегациин составта Га-
ын Хэрэгүүдэй Министрын нэгэ-
орлогшо А. А. Громыко, Совет-
Союзай Маршал В. Д. Соколов-
, СССР-һээ Францида байдаг
ол С. А. Виноградов ба СССР-
Германска Демократическа Рес-
када байдаг Посол Г. М. Пуш-
гэшэд оролсоно.

лбоото Штадуудай делегациин
вта гүрэнэй секретарь Д. Дал-
обороны министр Ч. Вильсон,
нэй секретариин туһалагша
Мерчэнт, гүрэнэй департаментын
нигүүд 2-дохи Д. Макартур ба
легер гэгшэд оролсоно.

глиин делегациин составта га-
ын хэрэгүүдэй министр Г. Мак-
ан, гадаадын хэрэгүүдэй ми-
рын орлогшын туһалагша
аррисон, обороны министерст-
түлөөлэгшэ контр-адмирал
ринг гэгшэд оролсоно.

анциин делегацие гадаадын
гүүдэй министр А. Пинэ тол-
ю. Делегациин составта Фран-
МИД-эй политическэ департа-
ын генеральна директор Р. де
жерти, Франциһаа СССР-тэ
аг Посол Л. Жокс, мүн тэрэшэ-
П. Барадюк ба Ж. Суту гэгшэд
оно.

уда Европын сагаар 16 часта
эн делегациин гэшүүд Соведэй
соо һууринуудаа эзэлбэ. Заседа-
зал соо делегацинуудай совет-
д ба экспертнүүд байлсана.

блөөндэ хабаадагшадай уряа-
түрүүшын заседани дээрэ
Пинэ түрүүлэгшээр һууба. Нэгэ-
л Нацануудай Организациин
опейскэ таһагай директор
Пельтдэ тэрэ үгэ үгэбэ. А. Пельт
э дүрбэн гүрэнүүдэй түлөөлэг-
ые ООН-эй генеральна секрета-
н нэрэһээ амаршалһан байна.

аседаниин зал соо хэблэлэй тү-
эгшэд арба минута байхаар
лагдаба.

рэнэй һүүлээр **А. Пинэ** зүблөөе
. Дүрбэн гүрэнэй правительст-
уудые толгойлогшонорой өөһэ-
гөө министрнүүдтэ үгэһэн дирек-
ын үндэһөөр—Европын аюул-
байдал ба Германи, буу зэбсэг
ялга, Баруун зүг Зүүн зүг хоё-
холбоо барисаае хүгжөөлгэ гэһэн
ан асуудалнууд энэ зүблөөнэй
эхэ зүйлнүүд болгон табигдана
э тэрэ зааба.

блөөндэ хабаадагшад зүблэхэ
өө, мүн тэрэшэлэн хүдэлмэрил-
римаа баталан абаба.

Правительствонуудые толгойлог-
орой Женевскэ зүблөөн дээрэ
адын хэрэгүүдэй министрнүүдтэ
эн директивэнүүд тухай
мжануудаа хэлсэлгээр энэ
өөн дээрэ табигдаһан асуу-
нуудые хэлсэжэ эхилэе гэжэ
М. Молотов дурадхаба. Энэ ду-
алыень хэншье буруушаабагүй.
эрэнэй һүүлээр **А. Пинэ** мэдүүлгэ
.

анда үгтэһэн даалгабаринууд
ай ба тэрээниие дүүргэлтэ болго-
арга нүхэсэлнүүд тухай нэгэ хэ-
һанамжа хэлэхэ хүсэлэнтэй бай-
гэжэ А. Пинэ эхилбэ. Ямар ехэ
юусалгатай байһанаа эгээн
үүндэ бидэнэр һанажа үзэхэ ёһо-
бди. Энээниие хэзээдэшье марта-
болохогүй.

йхабтар ехэ түүхэтэ удхашанар-
событи болохо Женевскэ зүб-
н июль һарада үнгэргэгдэһэн
на. Бухы дэлхэйн хүн зон энэ
өөс этигэл найдабаритайгаар
глажа байһан юм. Хүн түрэлтэ-
түлөө, хэдэн зуутаад миллион
зоной хүби заяагай түлөө ха-
салгатай байһан правительство-
даймнай толгойлогшонор дайн
эгэй аюул тохёолдуулхагүйбди
н юрэнхы зорилго соносхоһон
гаа. Тэдэнэр энэ зорилго со-
хоод лэ дүүрээгүй. Харин би-
эй саашадаа хүдэлмэрил-
болохотой шиидхэбэри гарга-
най тулада директивэнүү-
зохёоһон байна. Тэрээгээрнь хү-
бэри хэжэ, һайшаалтай һайн үрэ
гүүдые түйлаха гэжэ бидэндэ даалгагдаһан юм. Өөһэдынгөө арад зоной урмыень хухалха ёһогүйбди. Тэдэнэй этигэл найдабарие бүримүүһэн харюулха зэргэтэйбди. Тиихын тулада айхабтар ехэ оролдолго, тэсэбэри гаргаха ушартай байнабди. Хайшан гэжэ энээниие түйлаха гээшэбибди?

Правительствонуудые толгойлогшонорой үгэһэн заабариин үндэһөөр ехэ юумэ хэжэ болохо байна гэжэ һананаб. Тусхай асуудалнуудаар тодорхой программа зохёогдоноой ха юм. Тэдэ асуудалнуудта эли тодо, ойлгосотой һайн харюунуудые үгэхэ ёһотой байнабди. Энээнэй урда тээ манай правительствонуудай түлөөлэгшэд Женевэдэ уулзажа, өөһэдынгөө һанал бодол тухай хөөрэлдэхэдөө, бэшэ оронуудай арад зондо хандаһан дэлгэрэнгы үгэ хэлэдэг байһан юм. Тэдэ үгэнүүдһээнь ехэнхи ушарнуудта үрэ дүн гарадагшьегүй бэлэй. Иимэ ута унжагай хооһон үгэнүүдые хэлэхэсээ болихын тула бухы хүсэсэ гаргаха зэргэтэйбди. Конференци, зүблөөн гээшэ өөһэдынгөө һанал бодолые тайлбарилжа, шашаг олон үгэ хэлэхэ гэһэн газар бэшэ ха юм. Харин эндэ уулзаха зуураа бидэнэр бэе бэеынгээ һанамжые мэдэжэ, үгэеэ ойлголсохын тула оролдохо ёһотойбди.

Эдэ бүхы асуудалнуудые гансата мүнөө шиидхэжэ шадахагүй гээшэбди. Айхабтар ехэ ба шухала удхашанартай асуудалнууд табигданхай байна. Зүгөөр энэ зүблөөн дээрэ бидэнэй ойлгожо ядахаар бэшээр эли тодоор тэдэ асуудалнууд табяатай байна гэжэ би һананаб. Иимэ дээрэһээнь шиидхэгдэжэ болошогүй асуудалнуудые дурдажа, үгэ хэлэһэнэйшье дэмы.

Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал айхабтар орёо бэрхэ байна, тэрэниие шиидхэхын тула ехэ оролдолго гаргаха болонобди. Энээнэй урда тээ оруулагдаһан дурадхалнуудые шүүбэрилэн хаража үзөөд, энэ талаар уридшалан абтаха зарим нэгэн хэмжээнүүд тухай үгээ ойлгосолдожо болохо байна. Нүгөө талаһаань абахада, зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи пунктые — Европын аюулгүй байдал ба Германи тухай асуудалые хаража үзөөд, Германиие нэгэдүүлхэ ба аюулгүй байдал сахиха түсэб зохёохо ябадалдамнай ямаршье һаад түбэг үгы байһаниинь элитэ. Иигэжэл шиидхээгүй һаа, Германиие нэгэдүүлхэнь бэрхэтэй байна.

Хоёрдохи шухала ушар иимэ байна. Бидэнэй бултанаймнай һанал хүсэлдэ таарамаар тиимэ эрхэ байдалые дэлхэй дээрэ бии болгохо шухала. Мүнөө үедэ байһан бодото ажабайдалай бүхы ушаралнуудые анхаралдаа абахыемнай реализм бидэниие уялгална. Бултанайнгаа һанал хүсэлые хараадаа абахын тула ямараар тэдэ һанал хүсэл найруулагдаһан байнаб, эгээл тэрэ зандань хүндэлхэ зэргэтэй.

Эгээл иимэ һанамжануудтайгаар бидэнэр эндэ ерэһэн байнабди. Советскэ Союзай политикын үндэһэ һуури болгошо философиие өөһэдынгөө зүгһөө бидэнэр зүбшөөнэгүйбди. Советскэ Союз гү, али бусадшье арадууд энээниие баримталха эрхэгүй һэн гэжэ хэлэнэгүйбди. Зүгөөр, бидэнэр дипломатиие тэрээндэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн зэбсэг болгохо хүсэлэнтэй бэшэбди. Али али талынгаа хараа бодолые дүтэлүүлхэ ёһотойбди гэжэ тоолохо байнабди. Өөһэдынгөө харилсаануудые зөөлэрүүлхэ ёһотойбди. Эгээл тиимэһээ арадуудай хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ тухай асуудалые Франциин правительство айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ тоолоно. Баруун Европодо аюултай байгаа сагтаань лэ Европые нэгэдүүлхэ тухай хэлэлтэшьегүй байна. Нүгөө талаһаань абахада, Европын элдэб хубинуудай хоорондо экономическа ба гуманитарна харилсаануудые үргэдхэхэ зэргэтэй байгаа. Иигэ нигэһээр лэ нэгэдэмэл Европые бии болгохо ябадалые урагшалуулжа болохо юм. Зүгөөр тэрэ болотороо үшөөл үды. Мүнөө үедэ хубаарилагдан таһаранги байһан Европын эрхэ байдалые хараадаа абажа, французска правительство яһала ябуулга хэдэг байгаа, хэһээршье байна. Харилсаатай байхада ехэл һайн гэжэ тоолонобди. Тэзд бүхы Европодошье иимэ харилсаануудай бии болгогдохо байһанда этигэһээр лэ зандаабди.

Хэлсээ хэхын тулада бидэнэр эндэ сутлараа гээшэбди. Ондоогоор хэлэхэ болоо һаа, өөһэд хоорондоо адли эрхэтэйгээр хөөрэлдэжэ, али алинайнгаа һанал хүсэлдэ таарамжатай шиидхэбэри олохо ёһотойбди. Хэрбээ бидэнэр өөһэдынгөө аюулгүй байдалые сахиха талаар хэлсээ хэхээр бэлэн бэшэ байгаа һаа, али алинайнгаа һанал хүсэлдэ таарамаар шиидхэбэри гаргахын тула улам ехээр оролдохо ёһотойбди. Бидэнэр тон ехэ харюусалгатай байнабди. Тиимэ дээрэһээ хэршье бэрхээр далдалагдаһан, таарамжагүй буруу шиидхэбэри гаргаха ёһогүйбди. Энэ асуудалай айхабтар шухала удхашанартай байһан ушарһаань тон үнэн сэхээр хаража үзэхэ ёһотой гээшэ. Хэрбээ иимээр лэ хандажа хэлсээ хээ һаа, һайшаалтай үрэ дүнгүүдые түйлаха аабзабди гэжэ этигэнэб.

Түгэсхэхэ дээрээ хүндэтэ президент Эйзенхауэр тухай нэгэ хэды үгэ хэлэхыемни зүбшөөгыт. Оройдоо гурбан һарын урда тээ тэрэ эгээл эндэ үгэ хэлэжэ байһан юм, тон ехэ хүсэл оролдолго гаргаһанайнь түлөө тэрээндэ баярые хүргэжэ байгаа бэлэйбди. Тэрэ мүнөө үбдэшэһэн аад, талаан болоходоо, һайн боложо байна. Эндэ ажаллажа эхилхынгээ урда тээ хани ёһоной амаршалга ба бүримүһэн эдэгэхыень хүсэһэн бэшэгые президентдэ эльгээхые дурадхахадаа та бүгэдын үмэнэһөө хэлэжэ байнаб гэжэ этигэнэб. Президент Эйзенхауэртэ эльгээгдэхэ бэшэгэй проектые танай зүбшөөлөөр зохёоһон байнаб. Тэрэмни эгээл иимэ удхатай юм:

«Франциин, Нэгэдэмэл Королевствын ба Советскэ Союзай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд танай оронойгадаадын хэрэгүүдэй министртэй хамта дүрбэн гүрэнэй правительствонуудые толгойлогшонорой эгээл эндэ байха зуураа, июль һарада табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула сугларба. Правительствонуудые толгойлогшонорой конференци дээрэ эгээн түрүүлэн түрүүлэгшээр һууһан танда министрнүүд амаршалга хүргэхэ зуураа, түргэнөөр эдэгэхыстнай хүсэжэ байна».

А. Пинэгэй мэдүүлгэ хэжэ дүүргэһэнэй һүүлээр **Г. Макмиллан** үгэ абаба.

Господин түрүүлэгшэ, манай зүблөөнэй эхилхын урда тээ нэгэ хэдыхэн үгэ хэлэхэ аргатай байһандаа тон ехээр баясажа байнаб, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.—Президент Эйзенхауэрэй үбшэлһэн тухайда господин түрүүлэгшэ мэнэ һаяхан хэлэһэн байна. Тэрэнэй үбшэлһэнэй һүүлээр бухы Англиин, манай бухы империин хүн зон ехэтэ һанаагаа зобожо байһан юм. Президентын үбшэлхэдэ өөһэдөө үбшэлһэн шэнгеэр шаналһан байнабди. Президент Эйзенхауэр манай илалтые хүтэлбэрилһэн агуухэ вождь байхаһаа гадна, дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ ходоодоо манай нүхэр ябаа гэжэ мэдэнэбди. Манай орон дотор тэрээнһээ үлүү мэдээжэ хүн үгы, тэрээндэ гансашье бидэнэр дуратай бэшэбди. Эгээл тиимэһээ тэрээндэ эльгээхэ гэжэ дурадхагдаһан бэшэгые би тон ехээр һайшааха байнаб.

Танай эндэ хэһэн мэдүүлгэдэ, юрэнхы ажаглалтануудта ехэ юумэ нэмээхэб гэжэ һананагүйб. Июль һарада Женевскэ конференци дээрэ юрэнхы дээрээ абтаһан ба бухы дэлхэйн хүн зоноор һайшаагдаһан зүйлнүүдтэй бүримүһэн һаналаа нэгэдэнэб. Дүрбэн правительствонуудые толгойлогшонорой манда даалгаһан ёһоор ажаллажа эхилхэдээ хэдэн неделиин турша дотор ехэ зориг гаргаха зэргэтэй болонобди. Бидэнэр эндэ бэе бэеынгээ эрхэ байдалые харалсаха ба үгэеэ ойлгосолдохо зэргэтэйбди. Хэрэгэйнгээ хүрэһөөр бүтэжэ үгөөгүй һаа, ехээр һанаа сэдьхэлээ зобохо, элдэб бэрхэшээлнүүдһээ зүрхэсөөд, өөһэдынгөө харгыһаа хадуурха ёһогүйбди.

Баруун гүрэнүүдэй ба Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай хараа бодолнуудай хоорондо ехэхэн зай байна гэжэ мэдэхэ ёһотойбди. Зүгөөр тэрэ ехэ зай дээгүүр дугы табижа болохо байна гэжэ этигэнэбди. Эгээл тиимэ амжалта түйлаха гэжэ бидэнэр оролдохобди. Великобританиин правительство ба арад зон эб найрамдалые хүсэнэ гэжэ хэлэхэдээ би нацануудай нэгэдэлдэ ба империдэ үнэн сэхэ байха тухай тангаригаа үгэһэн бухы хүнүүдэй зүгһөө мэдүүлжэ байнаб. Эб найрамдалай хэрэгэй түлөө тэдэнэр юугээшье хайралдаггүй юм, зүгөөр өөһэдынгөө хододоо этигэжэ, шүтэжэ ябадаг принципүүдһээ холодон ошожо шадахагүй байна.

Тэрэнэй һүүлээр **В. М. Молотов** үгэ абаба. Түргэнөөр эдэгэхыень хүсэһэн бэшэгые президент Эйзенхауэртэ эльгээхэ гэһэн дурадхалые советскэ делегациин зүгһөө тэрэ бүримүһэн һайшааба. Господин Эйзенхауэрэй бэеын элүүрэй хуушан түхэлдөө орохыень хүсэжэ ба хүлеэжэ байһан тухайгаа Советскэ правительство өөрынгөө арад зоной үмэнэһөө мэдүүлһэн байна гэжэ В. М. Молотов хэлэбэ. Господин Эйзенхауэрэй эдэгэжэ байһан тухай мэдээсэлые дуулахадаа бидэнэр ехээр баясанабди. Тэрэнэй гаргадаг оролдолго бухы дэлхэй дээрэ ямар ехээр сэгнэгдэжэ байһыень мэдэдэг һэн тулада улам түргөөр эдэгэһэй гэжэ найданабди.

Удаадань В. М. Молотов мэдүүлгэ хэбэ. (Энэ мэдүүлгэнь манай газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдобо).

Удаадань үгэ хэлэһэн **Д. Даллес** нигэжэ мэдүүлбэ. Господин түрүүлэгшэ, господин министрнүүд, бидэнэр, мүнөө айхабтар харюусалгатай сагта уулзабабди. Манай правительствонуудые толгойлогшонор июль һарада уулзаха зуураа, эб найрамдалые сахиха, уласхоорондын түгшүүрилые һулаарулха гэжэ хэлсэһэн байгаа. Иимэ дээрэһээнь гурбан асуудалнуудаар өөһэдынгөө һанамжануудые хэлсэжэ, нэгэн һанал түйлаха ёһотойбди. Тиихэ зуураа, энэ зорилгонуудые ямар аргаар түйлахаб гэһэн асуудалаар правительствонуудые толгойлогшонорой зүблөөн дээрэ ехэ арсалдаан гараһан байна. Тэрэнэйнь удха иимэ. Мүнөө үеын байдал бата бэхи эб найрамдал сахиха талаар тиимэ таарамжатай үндэһэ һуури олгоногүй гэжэ манай правительство бүхэн мэдэрнэ. Гэхэ зуураа, ямар нэгэн хубилалта хээ һаа, тэрэнэй өөһэдынь аюулгүй байдалые эбдэжэ болохо аа гү гэжэ правительство бүхэн һанаагаа зобоно. Иимэншье байхагүйнь аргагүй. Мүнөө үеын түгшүүрилтэй байдалые болоод бэе бэедээ этигэлсэхэгүй ябадалые бэлэхэнээр зайсуулхын аргагүй юм. Мүнөө үедэ бидэнэр эгээл түйлдаа хүрөөд байнабди. Нэгэн гэбэл хамтаараа оролдолго гаргажа, урагшаа дабшаха, бэе бэедээ этигэлсэдэг болохо ёһотойбди. Үгы гэбэл, саашадаа һайтай юумэ болохогүй, үнгэрһэн үеынхидэ орходоо долоон доро юумэ боложо магад. Энэ асуудалай бухы удхашанарые зүблэхэ зүйлэймнай гурбадахи пункт эли тодоор харуулжа үгэнэ.

Германиин асуудалые эгээн түрүүшээр эхилхэ байнабди. Германиин таһархай хубааранги байдал айхабтар таарамжагүй ба болоногүй байна гэжэ бидэнэр бултадаа мэдэрнэбди. Сүлөөтэй һунгалтанууд үнгэргэгдэжэ, Германи нэгэдүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ бидэнэр баһал зүбшөөнэбди. Зүгөөр эгээ мүнөө үедэ Германиие нэгэдүүлхэдэмнай өөһэдымнай аюулгүй байдал эбдэгдэхэгүй гэжэ лабаар этигэхэ ёһотой болонобди. Энээнэй шухала байһан ушарһаа Германиие нэгэдүүлһэнэй һүүлээр германска милитаризм дахяад яашье һэргээгдэхэгүй гэһэн найдуулгануудта Холбоото Штадууд нэгэдхэхээр бэлэн байна. Энэ мэдүүлгэнүүд хадаа, минии һанахада, Советскэ Союзыеншье оруулалсаад, бултанаймнай аюулгүй байдалые хараадаа абана гээшэ. Тиимэһээ Германиие нэгэдүүлхэ ябадалые түйлаха арга олгожо үгэнэ.

Хоёрдохи асуудал — буу зэбсэг хуряаха тухай. Энэ асуудал мүн лэ түбэгтэй байна. Мүнөө үеын буу зэбсэгүүдэй хэмжээн арад зоной ажабайдалые айхабтар хүндэ болгоно. Зүгөөр гансанье тэрэ талаһаа харагдажа, буу зэбсэгүүд хуряагдаха ёһотой бэшэ юм. Ушар юуб гэхэдэ, аюулгүй байдалые сахиха гэжэ түхеэрэгдэһэн буу зэбсэгүүд дайн байлдааданиье хүргэжэ болохо байна бишуу. Бусад зоной буу зэбсэгүүдээ хуряагаагүй байтар хэмнайшье ехэ хэмжээтэйгээр буу зэбсэгүүдээ хороохогүй байһаниинь мэдээжэ. Эгээл тиимэһээ бидэнэр гансахан буу зэбсэг хуряаха тухай хэлсээ түйлаха бэшэ, харин тэрэ хэлсээнэйнгээ ёһоор бодото дээрэнь буу зэбсэгүүдые хороохо гэжэ этигэхэ зэргэтэй болонобди. Тэрэгүйдэ бултадаа буу зэбсэгээ хуряажа байнабди гэжэ хэмнайшье этигэхэгүй. Эгээл тиимэһээ Холбоото Штадууд, Нэгэдэмэл Королевство ба Франци үнэхөөрөө буу зэбсэг хуряахын тула ёһотой һайн хиналта, шалгалта табиха шухала гэжэ ходоодоо тоолодог байгаа. Өөһэдынгөө түсэбүүдые бэе бэедээ үгэлсэхэ ба аэрофотосъёмконуудые хэхэ тухай Эйзенхауэрэй оруулһан дурадхал энэ талаар һайшаалтай үндэһэ һуури боложо үгэхэ байна.

Зүблэхэ зүйлэй гурбадахи пункт болохо Баруун зүг Зүүн зүг хоёрой хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ тухай хэлэхэ болоо һаа, энээниие бидэнэр бултадаа һайшаанабди. Зүгөөр өөһэдынгөө аюулгүй байдалые сахиха ябадалые огто хараадаа абангүйгөөр байжа яашье болохогүй ха юм. Аюулгүй байдалые сахиха ябадалтай сэхэ холбоотой аад, али алиндамнай аша туһатай байха асуудалнуудые эгээн түрүүшээр хаража үзэхэ ёһотойбди.

Энэ асуудалые болохотой зэргээрнь шиидхэжэ болохо арга боломжонуудые тэсэмгэйгээр шэнжэлжэ үзэхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан тус зүблөөндэ Холбоото Штадууд хабаадалсажа байна гээшэ. Бусадшье гүрэнэйхид энээниие зүбшөөнэ бэзэ гэжэ найданабди. Эдэ асуудалнуудаар ондо ондоо һаналтайшье һаа, бидэнэр Советскэ Союзай талые шадаха зэргээрээл харалсажа туршахабди. Энэ дурадхалнууд эгээн түрүүндэ Германиин нэгэдэлдэ хабаатай байна. Эдэ асуудалнуудые Советскэ Союз анхаралтайгаар шэнжэлжэ үзэхэ аабза гэжэ найданабди. Президент Эйзенхауэр мүн лэ иигэжэ найдана, һанал сэдьхэлээрээ тэрэ манаар хамта байлсана. Тэрээн тухай һаналаа табижа байхадатнай би ехээр баясанаб. Мүнөө хэлсэжэ байгаа асуудалыемнай үбшэлөөдшье байха үедөө президент Эйзенхауэр хоёр дахин хаража үзэһэн байна. Манай хүдэлмэри тухай тэрэ мэдүүлгэ хэһэн юм. Тэрэнэйнь буулгабариие энэ зүблөөн дээрэ данса болгон тараажа үгэхэ хүсэлтэй байнаб. Женевэдэ эхилһэн ёһо заншал үнэхөөрөө бии гээшэ гү, бухы дэлхэйн хүн зоной хүсэжэ байгаа эбтэй амгалан хүгжэлтэ хангагдаха гээшэ гү гэжэ президент Эйзенхауэр өөрынгөө мэдүүлгэ соо хэлэһэн байна. Энээн тухай бидэнэршье бодолгото болонобди.

* * *

«Европын аюулгүй байдал ба Германи» гэһэн зүблөөнэй нэгэдэхи асуудал мүнөөдэр зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

В. М. МОЛОТОВОЙ хэһэн мэдүүлгэ

Господин түрүүлэгшэ, господинууд,

Энэ зүблөөн дүрбэн гүрэнүүдэй правительствонуудые Толгойлогшонорой шиидхэбэрээр зарлагдаа. Энэ зүблөөн Женевскэ зүблөөнэй үгэһэн директивэнүүдээр хараалагдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ зорилготой.

Правительствонуудые Толгойлогшонорой июль һара соо болоһон Женевскэ зүблөөнэй түүхэтэ шухала удхашанарые мүнөө булта зон мэдэрнэ. Тус зүблөөн уласхоорондын түгшүүрилые, нэн түрүүндэ, агуухэ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудтахи түгшүүрилые һулаарулха хэрэгтэ зорюулагдаа. Тус зүблөөн «Хүйтэн дайн» гэдэгые болюулха гэһэн арад зоной эрмэлзэлгые харуулһан байна. Энэ зүблөөн бата бэхи, үни удаан эб найрамдал хангаха гэһэн арадуудай хүсэл зоригые үшөө ехээр бэхижүүлээ. Тус зүблөөн уласхоорондын шухала болоһон асуудалнуудые бэе бэеэ ойлголсохо ба алишье талын интересүүдые хүндэлхэ удхатайгаар, арадуудай хоорондо эбтэ байдал хангаха зорилгонуудта таараалдуулан саашадаа хамтадаа хаража үзэхэ ба шиидхэхэ замые нээһэн байна.

Советскэ правительство хадаа правительствонуудые Толгойлогшонорой зүблөөнэй хүдэлмэриин энэ һайн үрэ дүнгүүдые болон зүблөөнэй амжалтатай байхын тулада президент Эйзенхауэрэй, премьер-министр Иденэй, премьер-министр Форой хэһэн шухала юумые үндэрөөр сэгнэнэ.

Женевскэ зүблөөн һайн үрэ дүнгүүдые харуулхагүй гэһэн эрмэлзэлгэнүүд нэгэ үедэ байһан юм. Мүн мүнөө үедэншье иимэ юумые хараада абангүй байжа болохогүй. Энэ хадаа Женевскэ зүблөөнэй зорилгонуудые бэелүүлхэ зам дээрэ бага бэшэ бэрхэшээлнүүдэй бии байһаниие гэршэлэн харуулна гээшэ. Тиибэ яабашье зүблөөнэй түйлаһан үрэ дүнгүүдые батадхаха ба тэрэнэй үндэһөөр ажаллаха гэһэн хүсэл бидэ бүгэдые нэгэдүүлнэ гэжэ һананабди.

Манай зүблөөнэй хүдэлмэриие бүхы оронууд дотор анхаралтайгаар хаража байха. Энэ зүблөөнэй эсэстэ гүрэнүүдэй хоорондохи холбоо харилсаае һайжаруулха замаар, уласхоорондын түгшүүрилые саашадань һулаарулха ба бүгэдэниитын эбтэ байдал бэхижүүлхэ замаар шэнэ алхамууд урагшаа хэгдэхэ гэжэ олон миллион хүнүүд хүлеэнэ.

Эдэ бүхыдөө зүблөөндэ хабаадагша бидэнэртэ тодорхой уялгануудые даалгана.

Женевскэ зүблөөнэй һүүлээр СССР-эй правительство уласхоорондын харилсаануудые саашадань һайжаруулгада туһалхын тулада хэдэн шэнэ хэмжээнүүдые абаһан байна. Эдэ хэмжээнүүдыень бүхы дэлхэй дээрэ һайшаан угтаа.

Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые 640 мянган хүнөөр хороохо тухай шиидхэбэриие нэн түрүүндэ зааха шухала. Буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадалые болюулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр туһалхаар бэлэн байһанаа, уласхоорондын түгшүүрилые саашадань һулаарулхаар эрмэлзэжэ байһанаа бодото байдал дээрэ Советскэ Союз нигэжэ харуулаа. Польшын, Чехословакиин, Румыниин, Венгриин, Болгариин болон Албаниин правительствонууд зэбсэгтэ хүсэнүүдээ хорооһониинь тэрэшэлэн мэдээжэ.

Финляндиин территори дээрэхи Порккала-Удд гэжэ далайн-сэрэгэй базые болзорһоонь урид үгы болгохо тухай һаяхан Советскэ правительство шиидхэбэри абаа. Финляндитай баталһан эбтэ договорой ёһоор, далайн-сэрэгэй энэ советскэ базые 1997 он хүрэтэр байлгаха гэжэ хараалагдаһан байгаашье һаань, энэ бэелүүлэгдэһэн байна. Тиимэ болохолоороо, энэ жэлдэ бусад гүрэнүүдэй территоринууд дээрэхи Советскэ далайн-сэрэгэй хоёр базанууд — Хитадай территори дээрэ Порт-Артуртахи далайн-сэрэгэй базашье, мүн тэрэшэлэн Финляндиин территори дээрэхи далайн-сэрэгэй базашье усадхагдаа. Советскэ Союз оронойнгоо хилын гадаада тээ сэрэгэй ондоо нэгэшье базагүй болоо. Советскэ правительствын хэһэн эдэ алхамууд дурсагдагша оронуудтай эбтэ харилсаануудые саашадань бэхижүүлгэдэ туһалаа. Тэдэ алхамуудынь бусадай территоринууд дээрэхи агуухэ түрэнүүдэй сэрэгэй базанууд тухай асуудалые—уласхоорондын ажабайдалдахи энэ шухала асуудалые шиидхэлгын жэшээ боложо үргэнөөр дэмжэгдээ.

Женевскэ зүблөөнэй болоһонһоо хойшонхи үе соо Советскэ Союз Германска Федеральна Республикатай дипломатическа харилсаануудые тогтоогоо. СССР болон Германска Демократическа Республика хоёрой хоорондохи харилсаанууд тухай договор баталагдаад, хүсэндөө ороо. Германиин территори дээрэхи эдэ хоёр гүрэнүүдэй болон Советскэ Союзай хоорондохи боломжотой зохид харилсаанууд Европын центртэ уласхоорондын түгшүүрилые һулаарулгада лаб туһалха ба германска асуудалые таарулан шиидхэлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ байна.

Эдэ бүхы юумэнүүдые хэжэ, мүн тэрэшэлэн Зүүн зүгэйшье, мүн Баруун зүгэйшье гүрэнүүдтэй Советскэ Союзай уласхоорондын холбоо барисаае болон харилсаае үргэдхэжэ, Советскэ правительство хадаа уласхоорондын ажабайдалда хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнуудай урда зогсохогүй, харин бусад, үлэмжэ бэрхэшээлтэ асуудалнуудые шиидхэхэ условинуудые бэлэдхэн урагшаа дабшаха гэһэн ябадалһаа үндэһэлиэ.

Советскэ Союзай абаһан хэмжээнүүд хадаа бүхы гүрэнүүд—нэн түрүүндэ агуухэ гүрэнүүд—Женевын заншалаар ябуулга хэхэ гэһэниие хараадаа абан, уласхоорондын түгшүүрилые саашадань һулаарулхын тулада ехэнүүд, үшөө хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудай бии байһаниие баримталан харуулна. Эдэ арга боломжонуудые бултадаа хэрэглэдэггүй байһаниинь халагламаар.

Женевскэ зүблөөн дээрэ правительствонуудые Толгойлогшонорой эхилһэн һайн хэрэгые үргэлжэлүүлхэ гэһэн зорилго манай зүблөөнэй урда байна. Манай гол зорилгонууд энээгээр тодорхойлогдоно.

Правительствонуудые Толгойлогшонор иимэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ гэжэ бидэнэртэ даалгаһан байна гэбэл:

1. Европын аюулгүй байдал ба Германи;
2. Буу зэбсэг хуряалга;
3. Баруун ба Зүүн зүгэй оронуудай хоорондохи холбоо барисаае хүгжөөлгэ.

Европын аюулгүй байдал ба Германи тухай асуудалай шухала удхашанарые дүрбэн гүрэнүүдэй правительствонуудые Толгойлогшонор — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, США-гэй президент Д. Эйзенхауэр, Великобританиин премьер-министр А. Иден, Франциин премьер-министр Э. Фор гэгшэд нэгэн дуугаар тэмдэглэһэн байна. Энэншье ойлгосотой. Дэлхэйн нэгэдэхишье, мүн хоёрдохишье дайнууд Европодо эхилээ һэн. Милитаристска Германиин эхилһэн тэдэ дайнууд Европын арад зондо тоогүй ехэ хохидол ба һандарал үзүүлһэн байна. Тэдэнэйнь хойшолонгууд мүнөө хүрэтэр зайсуулагдаагүй. Советскэ Союзай арадууд, мүн тэрэшэлэн Польшын, Югославиин, Чехословакиин, Франциин, Бельгиин арадууд болон германска милитаризмын добтолгодо дайрагдаһан европейскэ бусад оронуудай арадууд илангаяа ехэ хохидолдо ороһон байгаа. Германиин эзэрхэг түрэмхэйшүүлэй ябуулһан сэрэгэй авантюрын политикын түлөө хүндэ харюусалгые дааһан немецкэ арадшье тэдэ дайнуудай эсэстэ бага бэшэ хохидолдо ороһыень бидэнэр мэдэнэбди.

Энэ түүхэтэ дүй дүршэлые, мүн тэрэшэлэн европейскэ гүрэнүүдэй эбтэйгээр ба амгаланаар байха арга нүхэсэл байгуулха шухала хэрэгые хараада абаха зуураа, бидэнэр Европодо аюулгүй байдал хангаха зорилгонуудые шиидхэлгэдэ амжалта түйлахын тулада бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргаха ёһотойбди. Энээн тухай Европын бүхы арадууд һанажа байна.

Июль соо Женевскэ зүблөөн дээрэ Советскэ правительство энэ асуудалаар өөрынгөө дурадхалнуудые оруулаа һэн. Таараха руунь хэлсээ һаа эбтэй байдал бэхижүүлхэ болон Европын аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ туһалха байһанда һэжэг һанагданагүй.

Европын хамтын аюулгүй байдал тухай договорые энээниие хүсэгшэ европейскэ бүхы гүрэнүүдэй болон Америкын Холбоото Штадуудай хабаадалгатайгаар баталха гэжэ Советскэ правительство дурадхаһан байна. Бидэнэрэй оруулһан договорой проектые гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хаража үзэлгэдэ дамжуулан үгэхэ гэжэ правительствонуудые Толгойлогшонор шиидхэһэн байгаа. Энэ асуудалые хаража үзэхэдөө советскэ делегаци заагдаһан дурадхалнуудта үндэһэ һуури болгон өөрынгөө һанамжануудые хэлэхэ байна.

Европодо аюулгүй байдал хангаха зам дээрэхи гол шухала һаад болоһон зүйл хадаа сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй бии байһан ябадал мүн гэжэ

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

В. М. МОЛОТОВОЙ хэһэн мэдүүлгын түгэсхэл

мүнөө хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэ бүлэглэлнүүдые бии болгохо ябадалай эхи Хойто-Атлантическа блогоор табиһан байха юм. Эдэ бүлэглэлнүүд нэгэ зарим оронуудые нүгөөдэ оронуудта зүришүүлэн табина, буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадалда хүргэнэ. Тэдэ шэнэ дайнай аюулые шангадхана.

Советскэ Союз сэрэгэй бүлэглэлнүүдые усадхахын түлөө оролдоно. Хэрбээ ямар нэгэн бодолтойгоор энээниие дары бэелүүлжэ болохогүй байгаа һаань, бидэнэр энээниие байн байтараа бэелүүлхэ зуураа, сэрэгэй бүхы блогууд болон бүлэглэлнүүдые усадхаха замые мэнэ гэһээр бэлэдхэхэ гэжэ дурадханабди. Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгада ба гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалые бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан бүхы хэмжээ-ябуулганууд эдэ зорилгонуудта таарана.

Европын арадуудта гол шухала асуудал мүн бологшо Европын аюулгүй байдал тухай асуудалтай дашарамдуулан, бидэнэр тэрээндэ хабаатай Германи тухай асуудалые хаража үзэхэ ёһотой болонобди. Советскэ Союз хадаа германска асуудалые Европын аюулгүй байдалай интересүүдтэй, эбтэ байдалай болон демократическа үндэһэ һуури дээрэ Германиин нэгэдэлые һэргээн бодхоолгын интересүүдтэй тааралдуулан шиидхэхэ гэжэ оролдожо байһан ба оролдожо байнашье. Германска асуудалые шиидхэхэдээ бидэнэр хадаа Германи дахяад зэбсэгжүүлэгдэхэгүй, эбтэ байдал болон Европын арадуудай амгалан байдалда аюул тохёолдуулхагүй найдамтай нүхэсэл бии болгогдохо ёһотойһоонь үндэһэлнэбди. Германиин нэгэдэлые һэргээлгын асуудалые иигэжэ шиидхэхэ гээшэ Европын арадуудай интересүүдтэ болон германска арадай өөрынь интересүүдтэ таараха байна.

Нэгэдэмэл Германиин хүгжэлтэ ямар замаар — баруун гүрэнүүдэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ оруулагдаһан милитаристска гүрэн болгохо замаар гү, али сэрэгэй ямаршье блогуудта хабаадалсадаггүй ба эбтэ байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ бусад гүрэнүүдтэй холбоо харилсаа байгуулһан, эбтэ ба демократическа гүрэнэй замаар ябахаб гэһэн асуудал германска асуудалые хаража үзэхэдэ заатагүй табигдаха байна.

Баруун гүрэнүүдэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ оронхой Баруун Германиие дахинаа зэбсэгжүүлгэ мүнөө үедэ Парижска хэлсээнүүдэй ёһоор бэелүүлэгдэжэ байһаниинь германска асуудалые шиидхэлгэдэ шэнээр һаад хэгдэнэ. Иимэ болоод байһан үедэ шухала шиидхэбэри хадаа гансал шата шатаарнь дамжуулагдан, Европодо уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха замаар, хамтын аюулгүй байдалай пайдабаритай системэ байгуулхадал, Германиин хоёр хубиие дүтэлүүлэн, холбоо харилсааень һайжаруулһанай эсэстэл туйлагдажа болохо байна.

Европодо аюулгүй байдал хангалгыешье, мүн тэрэшэлэн германска асуудалые шиидхэлгыешье шата шатаарнь бэелүүлхэ хэрэгтэй гэжэ һүүлэй үедэ хэлсэнэ. Хэрбээ Европын аюулгүй байдалые бодотоор хангалгын зорилгонуудта, эбтэ байдалай болон демократическа үндэһэ һуури дээрэ Германиин нэгэдэлые һэргээн бодхоолгын зорилгонуудта тааraха байгаал һаа, иимэ бодол буруушаагдаха ёһогүй. Шата шатаарнь Германиие нэгэдүүлгэ гэжэ нэрэтэйгээр бүхы Германида зэбсэгжүүлгые шата шатаарнь һэргээн бодхоолго болоо һаа, германска асуудалые шиидхэлгын зорилгонуудта таарахагүй байна. Германиие нэгэ дорошье, шата шатааранышье дахин зэбсэгжүүлхэ ябадалтай эбсэжэ болохогүй.

Нүгөө талаһаа, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай германска хоёр гүрэнэй бии байһан мүнөө үедэ германска асуудалые Германиин алишье таладань харшаар, бүхы германска арадта угаа ехэ удхашанартай Германска Демократическа Республикын ажалшадай социальна туйлалтануудта харшаар шиидхэжэ болохогүй. Германиин хоёр хубиие зүндөө ниилүүлхэ аргаар Германиие нэгэдүүлхэ гэжэ эрмэлзэхэ гээшэ юушье болохогүй байна.

Тиихэ зуураа, бидэнэр болбол германска асуудалые шиидхэлгэ хадаа, нэн түрүүндэ, немецүүдэй өөһэдынь хэрэг мүн гэжэ тоолохо ябадалһаа эрхэбэшэ үндэһэлхэ зэргэтэйбди. Манай зорилго хадаа тэрээндэнь туһалха, тиин өөрынгөө ямар нэгэн түсэб баадхахагүй ябадал болоно.

Манай зүблөөнэй шухалын шухала асуудал хадаа **буу зэбсэг хуряаха тухай** асуудал мүн болоно. Тэрэнэй һайнаар шиидхэгдэхыень бүхы арадууд хүлеэжэ байна. Мүнөө үедэ буу зэбсэг ехээр бэлдэжэ байһан ябадал гүрэнүүд хоорондохи харилсаануудай түгшүүрилэй ба бэе бэедээ этигэлсэхэгүй ябадалай гол шалтагаануудай нэгэниинь болоно гэжэ арадууд зүбөөр тоолоно. Буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадал айхабтар ехэ хүсэнүүдые болон зөөри хэрэгсэлые амгалан байдалай барилгаһаа холодуулан абаашана, хүшэр хүндэ налогуудые арад зондо улам ехээр ашана, юумэнэй сэнгүүдые ехэдхэнэ. Энээниие тоонгүй байжа хэндэшье болохогүй. Тиихэ зуура арадууд хадаа мүнөө үедэ буу зэбсэг ехээр бэлдэлгэдэ гаргагдажа байһан зөөри хэрэгсэлнүүд хүнүүдэй байдалые һайжаруулгада, һулаар хүгжэнги оронуудта болон районуудта туһаламжа үзүүлгэдэ зорюулагдахыень хүсэжэ байна.

Буу зэбсэг хуряалтын асуудалые хаража үзэлгын гол зорилго хадаа буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадалые болюулха, гүрэнүүдэй дан ехэ болоһон зэбсэгтэ хүсэнүүдые—арминуудые, далайн-сэрэгэй флодые, сэрэгэй авиациие хороохо, мүн тэрэшэлэн атомна зэбсэгые хорихо болон атомна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие зайлуулха замые олохо ябадал болоно. Энэ зорилго хадаа буу зэбсэгые, нэн түрүүндэ агууехэ гүрэнүүдэйхиие хорооһон лэ үедэ, хүн түрэлтэнэй эрдэм ухаанай болон техникын гайхамшагта туйлалта мүн бологшо атомна хүсые хэрэглэхэ арга олдоһониие гансал амгалан байдалай хэрэгтэ зорюулхаар атомна зэбсэгые хорилгын хэмжээ бэелүүлхэдэл шиидхэгдэжэ болохо байна. Буу зэбсэг хуряалгын, атомна зэбсэг хорилгын хойноһоо уласхоорондын шанга хиналта болон ашат ехэтэй шалгалта хэхэ шухала байһаниинь элитэ. Буу зэбсэг бэлдэхэ ябадалаа үргэлжэлүүлжэ, атомна болон водородно бомбонуудые бэлдэжэ, сэрэгэй бюджедүүдые ехэ болгожо байгаад, хиналта болон шалгалта тухай хэлэхэдэ этигэшэгүй байна.

Советскэ правительство хадаа буу зэбсэг хороохо, атомна зэбсэг хорихо болон шэнэ дайнай аюул зайсуулха тушаа өөрынгөө тодорхой дурадхалнуудые энэ оной майн 10-да оруулһаниинь мэдээжэ. Буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ зорюулагдаһан Баруун гүрэнүүдэй һанамжануудые өөрынгөө удаадахи дурадхалнууд соо Советскэ правительство хараадаа абаһан байха юм. Буу зэбсэг хуряалгын хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудаар—зэбсэгжэлгэнүүдэй болон зэбсэттэ хүсэнүүдэй хэмжээнүүд тухай, атомна зэбсэгые хорилгын гурим болон болзорнууд тухай, энэ талаар уласхоорондын хиналта тогтоолгын зарим шухала талануудаар—СССР, США, Великобритани болон Франциин хоорондо мүнөө үедэ үгэеэ горьтойгоор ойлголсолго туйлагдаа гэжэ хэлэжэ болохо байна. Тиихэ зуура, США-гэй президент Д. Эйзенхауэр болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин хоёрой хоорондоо бэшэг абалсаһан ябадалынь буу зэбсэг хуряалгын асуудалай зарим хэдэн шухала зүйлнүүдээр алишье талын хараа бодолые саашадань элирүүлгэдэ туһалаа.

Буу зэбсэг хуряалгын асуудал бодото алхамуудые хэхые, шиидхэбэри гаргахые эринэ. Советскэ делегаци буу зэбсэг ехээр бэлдэлгые болюулха ябадалда туһалхаар, буу зэбсэг хуряалгын асуудалые урагшань ябуулхаар бүхы дурадхалнуудые угтан абахаар бэлэн байна.

Уласхоорондын холбоо харилсаа хүгжөөлгэдэ ба бэе бэеэ һайнаар ойлголсохо ябадалда туһаламжа болохо Баруун ба Зүүн зүгэй оронуудай хоорондохи **холбоо барисаанууд тухай** асуудалые энэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэлгые тэрэшэлэн ехэ удхашанартай гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Баруун ба Зүүн зүгэй оронуудай хоорондохи холбоо барисаае хүгжөөлгэ ехэхэн экономическа базатай байгаа һаа, уласхоорондын худалдаа наймаа һаадгүйгөөр хүгжөөхэ ябадалда түшэглөө һаа, амжалтатай байха гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Уласхоорондын худалдаа наймаанда бии байһан газаашалта, кредидэй талаар нормальна харилсаануудые эбдэхэ ябадал, уласхоорондын холбоо харилсаанда һаад хэдэг бусад зорюутын хэмжээнүүд мүнөө энэ хэрэгтэ тойбо татана.

Культурын, наукын, техникын талаар уласхоорондын холбооe хүгжөөхэ, туризм хүгжөөхэ, тиихэтэй хамта промышленностиин, хүдөө ажахын болон худалдаа наймаанай хэрэгүүдээр дүй дүршэлөө андалдан абалсаха хэмжээнүүд тухай тэрэшэлэн хэлсээ һаа, һайн байха байгаа. Уласхоорондын тиимэ холбоонуудые хүгжөөхэ бага бэшэ арга боломжонууд бии гэжэ бидэнэр һананабди.

Манай зүблөөн правительствонуудые Толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөн шэнгеэр уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгын хэрэгтэ болон эб найрамдалые бэхижүүлгэдэ тэрэнэй туһалһан шэнгеэр бэе бэеэ ойлголсохо ба харилсаатай байха удхатайгаар үнгэрхэ гэжэ найдаһанаа түгэсхэл соогоо хэлэхыем зүбшөөгыт. Энэ зам дээрэ бидэнэр манай арадуудай һанал бодолдо таарамаар һайн үрэ дүнгүүдые туйлахабди.

СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Болгариин Арадай Республикада ошохоёо байһан, Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай делегациие Советскэ Союзда ерэхыень уриһан тушаа

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэнэр А. П. Волков болон В. Т. Лациста Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай Бюрогой Түрүүлэгшэ Ф. Козовскиий доро дурсагдаһан удхатай бэшэг эльгээгээ:

«Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгада туһалха, гүрэнүүдэй хоорондо хани ёһоной харилсаа тогтоохо зорилгоор энэ тэрэ оронуудай парламентнуудай хоорондо сэхэ холбоо байгуулхые СССР-эй Верховно Совет энэ оной февралиин 9-нэй Деклараци соогоо дурадхаһан юм. Тэрэнииень Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаан дэмжэһэн байгаа.

Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай ба СССР-эй Верховно Соведэй хоорондо сэхэ холбоо тогтоолго эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар тэдэнэй хамтын хүсэлэл оролдолгодо шэнэ дүхэм нүхэсэл боложо үгэхэ байна. Уласхоорондын байдалһаа уламжалан гараһан гол асуудалнуудаар хоёр оронoй парламентска ажал-ябуулагшадай һанамжануудаа хөөрэлдэлгэ уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, мүн хоёр гүрэнэй хоорондохи амгалан ёһоной харилсаа бэхижүүлхэ оролдолгонуудта туһалха шэнэ арга боломжонуудые олтохо һэн.

Энээниие хараадаа абан, Болгариин Арадай Республчкын Арадай Суглаан хадаа Болгариин Арадай Республикада ерэхыень СССР-эй Верховно Соведэй делегациие уриха золтой байна.

Энэ оной ноябриин 1-дэ нээгдэхээ байһан Арадай Суглаанай ээлжээтэ сессидэ делегацияа эльгээхэ аргатайбди гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй тоолоо һаань, бидэнэр баясаха байнабди».

А. П. Волков В. Т. Лацис хоёр Ф. Козовскийда харюугай бэшэг эльгээгээ. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

1955 оной ноябриин 1-дэ нээгдэхээ байһан Арадай Суглаанай сессидэ хабаадалсахын тулада СССР-эй Верховно Соведэй делегациие Болгарида эльгээхэ тухай Болгариин Арадай Суглаанай зүгһөө Танай эльгээһэн хани ёһоной уряалые Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет баяр баясхалантайгаар хүлеэн абаба.

Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай делегациие Советскэ Союзда эльгээхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй уряалые бидэнэр өөһэдынгөө зүгһөө Танда баяртайгаар дамжуулнабди.

СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Болгариин Арадай Республикада ошолго ба Болгариин Арадай Республикын Арадай Суглаанай делегациин Советскэ Союзда ерэлгэ манай оронуудай хоорондохи ахадүү ёһоной харилсан ажаллалгые болон хани харилсаае бүри ехээр бэхижүүлхэ шухала хэрэгтэ туһалха гэжэ батаар найдажа байһанаа бидэнэр элишэлэн мэдүүлнэбди».

Болгари ошохын тулада СССР-эй Верховно Соведэй делегаци: делегациин хүтэлбэрилэгшэ—Союзай Соведэй Мандатна комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь Н. И. Беляев, делегациин гэшүүд—СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Л. И. Ананьева, Т. И. Архипова, Н. У. Базанова, К. Е. Бахтадзе, Г. И. Воробьев, В. К. Клименко, Л. М. Леонов, Г. Я. Рудь, П. Т. Сапожков, А. И. Торсуков, Д. Ходжаев, Г. И. Чуфаров гэгшэдһээ бүридүүлэн томилогдобо.

Делегаци октябриин 30-да Софи орохо байна.

Франциин, Англиин, СССР-эй, США-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн

ЖЕНЕВА, октябриин 28. (ТАСС). Франциин, Англиин, Советскэ Союзай болон Холбоото Штадуудай Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хоёрдохи заседани мүнөөдэр нютагай сагаар 16 часта (Московско сагаар 18 часта) нээгдээ.

Г. Макмиллан түрүүлэгшээр һууба. Зүбшэхэ зүйлэйнгөө нэгэдэхи пунктые—Европейскэ аюулгүй байдал ба Германи гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэлгые министрнүүд эхилһэн байна.

Порккала-Удд территориһоо Советскэ сэрэгүүдые гаргалга эхилээ

ХЕЛЬСИНКИ, октябриин 28. (ТАСС). Далайн-сэрэгэй база болгон Порккала-Удд территориие хэрэглэхэ эрхэһээ Советскэ Союзай арсаһан тухай СССР-эй болон Финляндиин хоорондо баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор тус территориһоо советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүд гаргагдажа эхилээ.

Түмэр замай Пасила гэжэ станци дээрэһээ советскэ сэрэгүүдэй түрүүшын эшелониие үдэшэхын тулада хүн зон олоор суглараа.

Поездын перрон дээрэ ерэн сасуу советскэ сэрэгшэдтэ сэсэгүүд барюулагдаа.

Солдадууд болон офицернүүд нютагай хүн зонтой дурасхаалай бэлэгүүдые андалдан абалсаа. Пасила станци дээрэ часай турша соо эшелоной байха үедэ перрон дээрэ хүн зон олон зангаараал байгаа. Советскэ сэрэгүүдые үдэшэлгэ хани халуунаар үнгэрөө.

Советскэ туристнууд Югославида ошобо

167 хүнүүдһээ бүридэһэн советскэ туристнууд Югославиин Арадай Федеративна Республикада ошохоёо октябриин 26-да Москваһаа гараа. Тэдэнэй дунда москагайхид, ленинградайхид, минскиихид бии. Киевһээ 30 хүн тэдэнтэй ниилэбэ. Хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай, инженернүүд болон технигүүдэй, наукын хүдэлмэришэдэй, уранзохёолшодой, архитекторнүүдэй, багшанарай, медицинскэ хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Туристнууд дүрбэн недели соо Югославида байха юм.

(ТАСС).

Итальянска Бүгэдэниитын конфедерациин Римдэхи байшанда добтолго хэгдэбэ

Итальянска Бүгэдэниитын конфедерациин (ВИКТ) Римдэхи байшанда октябриин 27-ной һүни добтолго хэгдэбэ — гэжэ «Унита» газетэ мэдээсэбэ. Байшанайнь үүдэ руу танигдаагүй хүн бомбо хаяа. Тэһэрэлгэ болоходо хэдэн комнато һандараа.

(ТАСС).

Эб найрамдалай тала баригшадта эсэргүү хорото аашанууд Парижда хэгдэбэ

Алжиртахи байдалда зорюулагдан эб найрамдалай тала баригшадай ехэ митинг октябриин 26-най үдэшэ Парижда болоо. Митингые пастор Вож хүтэлбэрилбэ.

Митингын дүүрэхэдэ, танигдаагүй хүнүүд залай үүдэн тушаа граната хаяба. Франс Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, гранадай тэһэрхэдэ найман хүн шархатаба.

(ТАСС).

Нго Динь Дьемэй һэнгэргүй мэдүүлгэ

«Нью-Йорк таймс» газетын сайгонско корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, «Вьетнамые нэгэдхэхэ зорилгоор һунгалта үнгэргэлгые эхилжэ болохогүй гэһэн захяа гэжэ октябриин 23-да болоһон асуултын дүнгүүдые сэгнээб»—гээд Урда Вьетнамай премьер-министр Нго Динь Дьем һэнгэргүйгөөр мэдүүлбэ.

(ТАСС).

Японийн эрье шадар далайн-сэрэгэй манёвр болобо

Японийн «өөрыгөө хамгаалалгын» далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй манёвр эхилээ гэжэ Токийско радио октябриин 27-до мэдээсэбэ. Японийн далайн-сэрэгэй 80 корабль болон самолёт, мүн баһа США-һаа Дальна Востогто байдаг далайн-сэрэгэй флодой самолёдууд болон уһан доогуур ябадаг онгосонууд энэ манёврта хабаадалсана.

(ТАСС).

„Аня Березкогой дуран"

Бурят-Монголой гүрэнэй ород драмын театрын коллектив В. Пистоленко гэгшын зохёоһон «Аня Березкогой дуран» гэжэ пьесые найруулан, зүжэг болгожо табиба.

Драматург өөрынгөө пьесэ соо советскэ бүлын арюун һайхан ажаябадал, аяг заң тухай бэшэнэ.

Зүжэгэй гол рольнуудта: Аня Березко—артистка Л. Меньшикова, тэрэнэй эсэгэ академик Березко—артист Б. Федоров, тэрэнэй һамган Мария Григорьевна—БМААСР-эй габьяата артистка Р. Бенская, дунда һургуулиин директор С. Теряев—артист И. Тотьмянин, Виталий Маркович—БМАССР-эй габьяата артист В. Гусев наадана. Мүн зүжэгтэ СОАССР-эй габьяата артистка З. Вишневская, артистнууд К. Розен, В. Балуев, Ф. Левашов, К. Никулина, В. Мезенцева, М. Железнова хабаадалсана.

Театрын главна режиссер Е. Калинский пьесые зүжэг болгон найруулһан, уранзураашa Т. Д. Лерман сценыень гоёон шэмэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгэй нэгэ сценэ. (Зүүн гарһаа) Виталий Маркович—БМАССР-эй габьяата артист В. Гусев, Аня Березко—артистка Л. Меньшикова, Костя Кедрин—артист В. Балуев гэгшэд наадажа байна.

В. Шитиковэй фото ба текст.

Үнеэн бүхэндэ 4 тонно шэмэтэ тэжээл бэлдэгдээ

Ждановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель Кударын аймаг соо малаар олоншог ажахы юм. Эндэ 1500 шахуу эбэртэ бодо мал, 6 мянга гаран хонин, 400 тухай гахай, 2200 шубуун бии. Эдэ бүхы малаа садхаланаар, дулаанаар үбэлжүүлхын тула бага бэшэ ажал оролдолго гаргагдаха, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой.

Үбэлэй үедэ малаа тобир тарган байлгахаһаа гадна, зунайхиһаа дутуугүй һү һааха зорилгоор энэ артелиин гэшүүд ниилээд горьтой юумэ хэбэ. 13 мянга гаран центнер үбһэн абтаа. Бүхы дээрээ 820 центнер, тэрэ тоодо 334 центнер кукурузын силос, мүн кукурузын буурсагаар 100 центнер силос дарагдаа. Малаа, илангаяа һаамхай үнеэдээ шэмэтэ тэжээлээр хангахын тулада ехэ хүдэлмэри хэгдэнхэй. Фермэ шадарай участогуудта хартаабхын һайн ургаса малшадай хүсөөр ургуулагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, хоёрдохи МТФ-эйн малшад 3,6 га дээрэһээ гектар бүриин 153 центнер хартаабха малтаа. Нүхэр Батомункуевай хүтэлбэрээр энэ фермын хүдэлмэрилэгшэд хартаабха хадагалха газар барижа, абаһан ургасаяа ээзн ёһоор хадагаланхай. Бүхы колхозоороо малай тэжээл болохо 800 центнерһээ дээшэ хартаабха бэлэдхэһэн байна. Энээнһээ гадна, тэжээлэй корнеплодууд бэлдэгдэбэ. Мүнөө багсаахада үнеэн бүхэндэ 4 тонно тухай шэмэтэ тэжээл хүртэхэ болоно. Мүн тэжээл бэлдэхэ бригада солоомоёо бултыень суглуулжа һүрилнэ. Малажалай хүдэлмэрилэгшэд, гол түлэб һаалишад ба хонишод зелёнко хуряалгада, тэрэниие шэрэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Малай байранууд заһагдажа, дулаалатгдажа байна. Барилгын бригада гахайн байра, тэрэнэй хажуудахи тэжээлэй кухни барижа дүүргэхэеэ байна. Нэгэдэхи фермэдэ тэжээл буйлуулха байра баригдаба. Тэрээн соо кормозапарник, тэжээл хэршэхэ машина, двигатель тодхогдохо. Энэ хүдэлмэриин дүүрэхэдэ тэжээл буйлуулан бэлэдхэлгэ барандаа механизацилагдаха болоно. Энэ колхозой фермэнүүдтэ бултандань хашаа хорой баригдана, кормушканууд хэгдэнэ.

Малые бэлшээжэ таргалуулгада ехэхэн анхарал хандуулагдана. Адуулгые зүбөөр эмхидхэхэдэ мал һайнаар таргална. Мүнөө тарянай полинууд дээрэ мал гаргагдаа. Энэ хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэһэн хонишон Самжат Васнлеевагай отарын хонид бултадаа хүсэ шадал һайнтай болонхой.

Һүнэй-товарна фермэнүүдтэ байһан хэнзэ, туранхай тугалнуудта нэмэлтэ тэжээл болгон концентрат, хартаабха, һайхан үбһэн үгтэнэ. Мүн һү ехээр һаахын тула олонхи һаалишад турнепс болон хартаабха һаамхай үнеэдтээ эдюулжэ байна.

Малдаа элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэһэн, дулаан байра түхеэрһэн Ждановай нэрэмжэтэ колхозой малшад үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэнь, үнеэдһээ зунайхиһаа бага бэшэ һү һааханьлабтай.

Г. Очиров.

„Малшадай удэр" үнгэргэгдэбэ

«Коммунизм» колхозой (Яруна) клуб соо хүн зон олон. «Малшадай үдэртэ» сугларһан колхозниигуудай дунда һаалишад, хонишод, үхэршэд ба малажалай бусад хүдэлмэрилэгшэд бии. Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Сампилон малажалаар ажахын үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд, ерэхэ жэлэй зорилгонууд тухай элидхэл хэһэн байна. Колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ түсэбэй ёһоор үнеэн бүхэнһөө 600 литр һү һаахын орондо 742 литр һааһан, хонин бүхэнһөө 2 килограмм нооһо хайшалхын орондо 2 килограмм 300 грамм хайшалаа.

— Гэбэшье, эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ хубааха болоо һаа, малаймнай ашаг шэмэ үшөөл бага байна. Саашадаа малай ашаг шэмэ бүри ехэ болгохо, һү, нооһо, мяха улам ехээр абадаг болохо хүндэтэй ба харюусалгатай зорилго манай урда табигдана,—гэжэ нүхэр Сампилон тэмдэглэнэ.

Элидхэлэй һүүлээр хэдэн хүн үгэ хэлэбэ. Тэдэнэр һайн талын баримтануудта тогтобошье, тэжээлэй бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дунданууд тухай, мүн правлениин ажал-ябуулгадахи дутуунуудые заажа, шүүмжэлхы ажаглалта хэһэн байна.

Энэ суглаан дээрэ малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалай нэмэлтэ түлбэри—5 тугал, 9 хурьган, 57 хонин үгтэһэн, мүнгэн аванс болгон 18.740 түхэриг хубаагдаһан байна. Гадна, мүрысөөндэ илаһан гүүртэнүүд ба отаранууд хүдэлмэрилэгшэдтэ колхозой правлени ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаба.

Суглаанда хабаадагшад ажахын шэнэ жэлдэ бүтээхэ хүдэлмэриин түсэб хараалһан ба социалистическэ уялга абаһан байна. Колхозой хонишод хонин бүхэнһөө 4,5 килограмм нарин, 3,5 килограмм нарибтар, 1,5 килограмм шэрүүн нооһо хайшалха, мүн түрүү һаалишад үнеэн бүхэнһөө 1200—1500 литр һү һааха гэжэ шиидэбэ.

АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ УЛАН-УДЫН ГОРОДСКОЙ СОВЕДЭЙ ДОЛООДОХИ СЕССИ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

1955 оной октябриин 31-дэ, понедельнигтэ, үдэшын 7 часта ород драмын театрын байшан соо (Ленинэй үйлсэ, № 46) ажалшадай депутадуудай городской Соведэй (V зарлалай) долоодохи сесси зарлагдаханьгэжэ городской Соведэй депутадуудта ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитет мэдээсэнэ.

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитет.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32. заместителя редактора—32-74. отв секретаря — 27-37. партийной жизни, сельского хозяйства — 17-59. пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности—34-05. местной информации и писем — 24-74. корректорская — 32-67. бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16

Н—00599. Типография министерства Культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5437.